

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Diplomová práce

Cizí státní příslušníci věznění v České republice

Radek Schejbal

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Schejbal Radek

Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Klatovy

Název práce

Cizí státní příslušníci věznění v České republice

Anglický název

Foreigns nationals interned in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem této práce je zmapování cizích státních příslušníků vězněných v České republice, základní charakteristika zkoumané problematiky, sběr a vyhodnocení získaných informací, návrhy a doporučení.

Metodika

Pro dosažení stanoveného cíle využívá diplomová práce několika metod. Jedná se především o metody deskripce a komparace použité na základě empirického zkoumání. Metodika práce je založena na uceleném zpracování, třídění dat a analýze skutečností o aktuálním odborném problému. Má tedy deskriptivně analytický charakter.

Harmonogram zpracování

03/2013 - 06/2013 – formulace zkoumané problematiky, stanovení cílů, metodického postupu a příprava podkladů.

07/2013 – 12/2013 – zpracování teoretické části, zpracování dat a vyhodnocení výsledků, závěry a hodnocení.

01/2014 – 03/2014 – zpracování výsledné verze textu práce, kontrola práce a její odevzdání.

Rozsah textové části

60-80 stran

Klíčová slova

Vězeňská služba České republiky, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, ruskojazyční, cizí státní příslušníci, Ústav pro výkon zabezpečovací detence, obviněný, odsouzený, Vietnamci, organizovaný zločin, komunikace, vězení, Sovětský svaz, Policie České republiky, feňa, trestná činnost.

Doporučené zdroje informací

GROSSMANN, Miroslav, ROZTOČIL, Vojtěch. Ruskojazyční. Vyd. 1. Praha: Vězeňská služba České republiky, 2005, 119 s.
NOŽINA, Miroslav, KRAUS, Filip. Bossové, vojáci a zrnka rýže: vietnamské kriminální sítě v ČR a jejich mezinárodní dimenze. Praha: KLP, 2012, 239 s. ISBN 978-80-86791-88-3.
NOŽINA, Miroslav, KRAUS, Filip. Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky. Praha, 2009, 124 s. ISBN 978-808-6506-821.
SCHEINOST, Miroslav. Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích. Vyd. 1. Praha, 2004, 131 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8025-0.
ŠMÍD, Tomáš, KUPKA Petr. Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím. 1. vyd. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, 348 s. ISBN 978-802-1056-183.
Vězeňská služba České republiky, Statistické ročenky Vězeňské služby České republiky [2003-2013], Správní odbor Generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky, Účelové publikace.

Vedoucí práce

Polišenský Miroslav, PhDr., CSc.

Termín odevzdání

březen 2014

Elektronicky schváleno dne 18.3.2014

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18.3.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Cizí státní příslušníci věznění v České republice“ jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 27. března 2014

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval PhDr. Miroslavu Polišenskému CSc. za věcné připomínky, vstřícnost při konzultacích a za odborné vedení při vypracování této diplomové práce.

Cizí státní příslušníci věznění v České republice

Foreign nationals interned in the Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce se zabývá problematikou vězněných cizích státních příslušníků v České republice, kteří jsou nedílnou a specifickou součástí osazenstva českých věznic.

Teoretická východiska práce popisují Vězeňskou službu České republiky jako organizaci, zabývají se její legislativní úpravou a hlavními úkoly. Dále stručně přibližují historický vývoj vězeňství v českých zemích, popisují a vysvětlují důležité pojmy související s danou problematikou. Dále se věnují problematice cizinců včetně platné legislativy. Závěr teoretických východisek vymezuje skupiny cizích státních příslušníků vězněných v prostředí České republiky včetně jejich specifík.

Obsahem analytické části je popis a grafické zobrazení vývoje celkového počtu vězněných osob v České republice, celkových průměrných ročních nákladů na jednoho vězně, výdajů na Vězeňskou službu České republiky a počtu mimořádných událostí. Dále se analytická část zabývá problematikou cizích státních příslušníků vězněných v České republice, obsahuje popis a grafické zobrazení vývoje počtu vězněných cizích státních příslušníků, výdajů na cizí státní příslušníky vězněné v České republice a počtu mimořádných událostí jimi způsobených. Ve svém závěru se analytická část této diplomové práce věnuje změně poměrů skupin vězněných cizích státních příslušníků v České republice ve vybraném období včetně vývoje vybraných skupin, kterými pro potřeby této práce jsou skupiny vězňů bývalého SSSR, Dálného, Blízkého a Středního východu a balkánských států.

Klíčová slova

Vězeňská služba České republiky, výkon trestu odnětí svobody, výkon vazby, ruskojazyční, cizí státní příslušníci, Ústav pro výkon zabezpečovací detence, obviněný, odsouzený, organizovaný zločin, vězení, Sovětský svaz, feňa, trestná činnost.

Summary

Diploma theses focuses on detention of foreigners in the Czech Republic. Foreigners are entire and specific part of Czech prisons habitants and staff.

The theoretic part introduces Prison service of the Czech Republic as an organization, it focuses on its provisions laid down by law and main tasks as well as briefly characterizes the history of imprisonment in Bohemia, describes and explains very important terms connected with the main topic of this theses. Next it focuses on foreigners issue and valid law as well. Final part of theory introduces foreigners 'groups imprisoned in the Czech Republic and it points out their main specifics.

The content of analytical part is a description and graphic display of prisoners in the Czech Republic total number, annual average costs per one prisoner, expenses linked with Prison service of the Czech Republic activities and total number of extra happenings. The analytical part focuses on foreigners in the Czech Republic, it contains description and graphic display of the number of foreign prisoners in the Czech Republic, expenses spent in connection with foreign prisoners imprisoned in the Czech Republic and total number of extra happenings caused by them. The final part of this theses stresses the change of imprisoned foreign groups' ratio in the Czech Republic during chosen time period. It includes chosen groups emergence as well. For this theses had been chosen as analyzed groups: criminals from ex-Soviet Union countries, criminals from Far East, Middle East and Near East and criminals from Balkans.

Key words

Prison service of the Czech Republic, imprisonment, retention, Russian-speaking groups, foreigners, Institute for Protective Detention, the accused, condemned, organized crime, prison, Soviet Union, parlance, crime.

Obsah

1	Úvod.....	10
2	Cíl práce a metodika	11
3	Teoretická východiska	12
3.1	Vězeňská služba České republiky.....	12
3.2	Základní legislativa upravující činnost Vězeňské služby České republiky	13
3.3	Úkoly Vězeňské služby České republiky	13
3.4	Historický vývoj	15
3.5	Vazební věznice, věznice a ústavy zabezpečovací detence	20
3.5.1	Vazební věznice	21
3.5.2	Věznice	22
3.5.3	Ústav zabezpečovací detence.....	24
3.6	Cizí státní příslušníci v České republice	24
3.7	Základní legislativa upravující problematiku cizinců v České republice	31
3.8	Kriminalita cizinců	32
3.9	Legislativní úprava výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby u cizinců	32
3.10	Skupiny cizích státních příslušníků	37
3.10.1	Skupina vězňů z bývalého SSSR	38
3.10.2	Skupina z Dálného východu	44
3.10.3	Balkánská skupina	50
3.10.4	Skupina z Blízkého a Středního východu	52
4	Analytická část.....	55
4.1	Východiska analytické části.....	55
4.2	Osoby vězněné v České republice	55
4.2.1	Vývoj počtu vězněných osob v České republice	56
4.2.2	Vývoj průměrných ročních nákladů na jednoho vězně	57
4.2.3	Výdaje na Vězeňskou službu České republiky	58
4.2.4	Vývoj počtu mimořádných událostí.....	59
4.3	Cizí státní příslušníci věznění v České republice	60
4.3.1	Vývoj počtu vězněných cizích státních příslušníků.....	61
4.3.2	Vývoj výdajů na cizí státní příslušníky vězněné v České republice.....	62
4.3.3	Vývoj počtu mimořádných událostí cizích státních příslušníků.....	63

4.4 Vývoj poměrů skupin vězněných cizích státních příslušníků.....	64
4.4.1 Skupina vězňů z bývalého SSSR.....	68
4.4.2 Skupina vězňů z Dálného východu.....	69
4.4.3 Skupina vězňů z Blízkého a Středního východu	70
4.4.4 Balkánská skupina vězňů.....	71
5 Zhodnocení výsledků a doporučení	73
6 Závěr	81
7 Seznam použitých zdrojů.....	
7.1 Knižní zdroje.....	
7.2 Elektronické zdroje	
8 Seznam grafů	
9 Přílohy.....	
Příloha č. 1 - Organizační schéma Vězeňské služby České republiky	
Příloha č. 2 – Přehled vybraných skupin vězněných cizích státních příslušníků.....	

1 Úvod

Pracuji jako příslušník Vězeňské služby České republiky již devátým rokem a za tuto dobu jsem měl možnost projít několik pozic ve Věznici Plzeň Bory. Během své praxe jsem se setkával s vězňenými osobami z jiných států a pozorovat jejich specifika.

Vždy mě zajímalo, co je vedlo k tomu, aby mnohdy cestovali ze vzdálených částí celého světa a nakonec skončili v českém vězení. Jejich odlišnosti vyplývající z jejich kulturních, sociálních a náboženských zvyků se pak odráží v jejich pobytu za mřížemi a mnohdy pouhá nepochopení či vzájemná nedorozumění mohou snadno vyvolat konflikt s personálem věznice.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou vězňených cizích státních příslušníků v České republice. Jedná se o zajímavé téma jak pro odbornou veřejnost, tak i pro příslušníky a zaměstnance Vězeňské služby České republiky.

V teoretických východiscích se práce věnuje Vězeňské službě České republiky jako organizaci, její legislativní úpravě a hlavním úkolům. Popisuje historický vývoj vězeňství v českých zemích a věnuje pozornost nejdůležitějším pojmům problematiky vězeňství. V závěru teoretických východisek jsou charakterizovány vybrané skupiny cizích státních příslušníků vězňených v České republice.

Analytická část této diplomové práce se soustřeďuje na grafické zobrazení a popis vývoje celkového počtu vězňených osob v České republice, celkových průměrných ročních nákladů na jednoho vězně, výdajů na Vězeňskou službu České republiky a počtu mimořádných událostí. Pozornost je především věnována problematice cizích státních příslušníků vězňených v České republice včetně mimořádných událostí jimi způsobených. Ve svém závěru se analytická část této diplomové práce věnuje změně poměrů skupin vězňených cizích státních příslušníků v České republice ve vybraném období včetně vývoje vybraných skupin. Pro potřeby této práce byla pozornost zaměřena na skupiny vězňů bývalého SSSR, Dálného, Blízkého a Středního východu a balkánských států.

2 Cíl práce a metodika

Tato diplomová práce se snaží o soustředění základních informací dané problematiky, vývoj situace v kontextu delšího časového období, zmapování určitých skupin cizích státních příslušníků a jejich specifik, k čemuž je použito oficiálních, vnitrorezortních a internetových zdrojů informací.

Hlavním cílem předkládané diplomové práce je zmapování cizích státních příslušníků vězněných v České republice, základní charakteristika zkoumané problematiky, sběr a vyhodnocení získaných informací, návrhy a doporučení.

Dílčím cílem předkládané diplomové práce je charakteristika a popis vývoje vybraných skupin cizích státních příslušníků vězněných v České republice.

V diplomové práci je využíváno metod deskripce, analýzy, syntézy a komparace, kdy v rámci analýzy dochází ke strukturálnímu souhrnu relevantních dat, které jsou interpretovány v širších souvislostech prostřednictvím syntézy a dále vzájemně porovnávány. V práci je postupováno od obecného ke konkrétnímu.

Metodika práce je založena na uceleném zpracování, třídění dat a analýze skutečností o aktuálním odborném problému. Má tedy deskriptivně analytický charakter.

3 Teoretická východiska

3.1 Vězeňská služba České republiky

Zájem o vězeňství se v naší společnosti objeví pouze tehdy, pokud se stane nějaká mimořádná událost, která přitáhne pozornost médií. Těsně po revoluci v roce 1989 to byly vzpoury vězňů, kteří se ani přes amnestii tehdejšího prezidenta nedostali na svobodu a často si pojem demokracie pletli spíše s anarchií. Populární v médiích byli rovněž útěky vězňů, zejména Jiřího Kajínka, který získal svým útěkem řadu příznivců. Poslední dobou plní stránky novin různá, více či méně závažná pochybení jednotlivých příslušníků, která se však nevyhýbají ani nejvyšším funkcionářům a velkou pozornost rovněž vzbudila amnestie začátkem roku 2013. O skutečných problémech, jako je přeplněnost věznic, zastaralost vybavení, nedostatek finančních prostředků, odchody kvalitních příslušníků a další se však běžný občan mnoho nedozví.

Vězeňství v České republice prošlo od roku 1989 řadou změn. Tyto transformace se týkaly jak přerodu celé společnosti od socialismu k demokracii, tak i začlenění nových přístupů, zásad a mezinárodních norem v oblasti vězeňství. Je v zájmu celé společnosti, aby se rámci penitenciární péče působilo na vězněné jedince a připravovali se podmínky pro jejich zpětnou integraci do společnosti po propuštění na svobodu. Toto působení má největší vliv hlavně u prvotrestaných a mladistvých odsouzených. Se zvyšujícími se počty pobytů ve výkonu trestu naopak klesá efektivita péče a tím i možnost integrace do běžné společnosti.

Vězeňská služba České republiky je organizační složkou státu, podléhá Ministerstvu spravedlnosti České republiky a v jejím čele stojí generální ředitel (viz Příloha č. 1). Je ozbrojeným bezpečnostním sborem, jehož činností je zajistit ochranu obyvatel před závadovými osobami, které jsou rozhodnutím soudu omezeny na svobodě. Vězeňská služba střeží a spravuje věznice, vazební věznice a ústavy zabezpečovací detence, kde se tyto závadové osoby nacházejí, střeží je, eskortuje a předvádí k daným úkonům.

3.2 Základní legislativa upravující činnost Vězeňské služby České republiky

Vězeňská služba České republiky byla zřízena Českou národní radou v roce 1992, zákonem O Vězeňské službě a Justiční strážci České republiky č. 555/1992 Sb., kdy tento zákon podepsali Václav Klaus a Milan Uhde. Do této doby zajišťoval činnost týkající se vězeňství Sbor nápravné výchovy, který zanikl k 1. 1. 1993. Zákon č. 555/1992 Sb. byl několikrát novelizován z důvodů upřesnění vztahů uvnitř organizace i mimo ni. Byly vytvořeny vztahy s jinými bezpečnostními složkami, například s Policií České republiky. Vláda České republiky je nyní též oprávněna povolovat příslušníky Vězeňské služby ČR k plnění úkolů Policie České republiky. Tohoto využila například při povodních v roce 2002. Rovněž novelizace zahrnuly působení příslušníků VS ČR v zahraničí na základě mezinárodních dohod. Tohoto bylo rovněž využito například roku 2012 v Afghánistánu při školení místního vězeňského personálu.

Níže je uveden nejdůležitější přehled zákonů a vyhlášek upravujících činnost Vězeňské služby České republiky, podmínky výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody:

- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a Justiční strážci České republiky
- Zákon č. 157/2013 Sb., kterým se mění výše uvedený zákon č. 555/1992 Sb.
- Zákon o výkonu vazby 293/1993 Sb.
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává Řád výkonu vazby
- Zákon č. 169/1999 Sb., Zákon o výkonu trestu odnětí svobody
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody.

3.3 Úkoly Vězeňské služby České republiky

Úkoly Vězeňské služby jsou plněny v rámci činnosti vyplývající ze zákona č. 555/1992 Sb., O vězeňské službě a Justiční strážci České republiky a jsou uvedeny v § 2. Vězeňská služba tedy:

„ - spravuje a střeží vazební věznice, věznice a odpovídá za dodržování zákonem stanovených podmínek výkonu vazby a výkonu trestu odnětí svobody,

- spravuje a střeží ústavy pro výkon trestu zabezpečovací detence,

- střeží, předvádí a eskortuje osoby ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody a eskortuje tyto osoby do výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ústavního ochranného léčení nebo zabezpečovací detence a to bezprostředně po ukončení výkonu vazby, zabezpečovací detence nebo trestu odnětí svobody,

- prostřednictvím programů zacházení soustavně působí na osoby ve výkonu trestu odnětí svobody a obdobně i na některé skupiny osob ve výkonu vazby s cílem vytvořit předpoklady pro jejich řádný způsob života po propuštění,

- provádí výzkum v oboru penologie a využívá jeho výsledky a vědecké poznatky při výkonu vazby a při výkonu trestu odnětí svobody,

- zajišťuje pořádek a bezpečnost v budovách soudů, státních zastupitelství a ministerstva spravedlnosti a v jiných místech jejich činnosti a v rozsahu stanoveném tímto zákonem zajišťuje pořádek a bezpečnost při výkonu pravomoci soudů a státních zastupitelství,

- vytváří podmínky pro pracovní a jinou účelnou činnost osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody,

- provozuje hospodářskou činnost za účelem zaměstnávání osob ve výkonu trestu odnětí svobody, případně i osob ve výkonu vazby,

- vede evidenci osob ve výkonu vazby, ve výkonu zabezpečovací detence a ve výkonu trestu odnětí svobody na území České republiky,

- plní úkoly, které pro ni vyplývají z vyhlášených mezinárodních smluv, k jejichž ratifikaci dal Parlament České republiky souhlas a jimiž je Česká republika vázána,

- zabezpečuje vzdělávání příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců Vězeňské služby, které provádí Akademie Vězeňské služby a vzdělávání osob ve výkonu vazby a ve výkonu trestu odnětí svobody, které provádí Střední odborné učiliště,
- poskytuje zdravotní služby ve svých zdravotnických zařízeních osobám ve výkonu vazby, osobám ve výkonu zabezpečovací detence a osobám ve výkonu trestu odnětí svobody, příslušníkům a občanským zaměstnancům Vězeňské služby, v případě potřeby zabezpečuje zdravotní služby u mimovězeňských poskytovatelů zdravotních služeb,
- v rozsahu stanoveném zvláštním právním předpisem objasňuje a prověřuje vlastními pověřenými orgány trestné činy osob ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence; ve spolupráci s Generální inspekcí bezpečnostních sborů se podílí na předcházení a odhalování trestné činnosti příslušníků Vězeňské služby a občanských zaměstnanců zařazených k výkonu práce ve Vězeňské službě spáchané při výkonu služby nebo při plnění pracovních úkolů,
- plní další úkoly podle zvláštních předpisů.¹

3.4 Historický vývoj

„Vězení je už dlouho spojováno se záměrem napravit zločince a převychovat je na zákona dbalé občany. Uvěznění má samozřejmě provinilce také potrestat a chránit před nimi ostatní členy společnosti, ale podstatou vězeňského systému zůstává náprava jedince, aby se mohl zařadit na patřičné místo ve společnosti.“²

V polovině 19. století dochází v habsburské monarchii včetně dnešních Čech, Moravy a Slezska k zestátnění soudnictví a vězeňství. Dále se od roku 1850 rozvíjí vzdělávání, zejména mladistvých vězňů a dobrovolnými spolky je poskytována sociální pomoc. Diferenciace výkonu trestu odnětí svobody je odstupňována podle tehdejšího trestního

¹ Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážní České republiky č. 555/1992 Sb.

² GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Str. 203.

zákona č. 117/1852 říšského zákoníku O zločinech, přečinech a přestupcích, na vězení, tuhé vězení, žalář a těžký žalář. Hlavní rozdíly spočívaly zejména v poutání, stravování, odívání a zařazování vězňů k různě těžké práci.

Samotný výkon trestu probíhal částečně v samovazbě a následně byl trestanec umístěn na společné cele s ostatními vězni. Dle závažnosti skutku a možnosti nápravy byli vězni děleni do tzv. kázeňských tříd, ve kterých byli různě stupně zasloužených výhod. Jednalo se především o možnosti návštěv, korespondence nebo nákupů. Povinnosti a chování trestanců ve vězení upravoval domácí řád a jeho porušení bylo kázeňsky trestáno. Nejtvrdějšími tresty byla temnice, samovazba, tvrdé lože nebo půst.

Povinností všech trestanců bylo pracovat, navštěvovat bohoslužby a pro nedostatečně vzdělané též povinnost školního vyučování. Tehdejší věznice střežilo vojsko až do vydání zákona č. 16/1914 ř. z. O sboru stráže vězeňské. Nad výkonem trestu prováděl dohled domácí komisař, vrchní státní zástupce a v nejvyšší instanci generální inspektor pro vězeňství.

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byl z rakouské monarchie převzat justiční a vězeňský systém a byla zdokonalena legislativní úprava, organizace a správa týkající se vězeňství. Byl rovněž zdokonalován progresivní systém výkonu trestu založený na zmírňování vězeňského režimu v závislosti na průběhu nápravy trestanců rozdělených do několika tříd se vzájemnou prostupností. V roce 1928 existovalo v tehdejší Československé republice 6 mužských trestnic k výkonu trestu (Plzeň, Leopoldov, Kartouzy, Ilava, Mírov a Mikulov) a ženská trestnice v Řepích u Prahy. Vězeňství bylo řízeno centrálně příslušným odborem ministerstva spravedlnosti, který byl v součinnosti s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Kontrolu nad výkonem trestu prováděli příslušní okresní prokurátoři a poslanci Národního shromáždění. Od roku 1921 prováděli dohled nad trestnicemi pověřeni úředníci ministerstva spravedlnosti.

V roce 1939, po rozpadu Československé republiky a vzniku Protektorátu Čechy a Morava, se v podstatě dosavadní justiční a vězeňský systém včetně základní legislativní úpravy, organizace a správy vězeňství nezměnil. Každá norma vydávaná protektorátní vládou však musela být schválena říšským protektorem. Součinnost protektorátního ministerstva spravedlnosti s říšskými úřady koordinoval zvláštní pověřenec Úřadu říšského protektora.

Orgány nacistické okupační správy rovněž využívaly trestnice a soudní věznice pro potřeby gestapa a německé justice. Pod jejich pravomoc spadaly trestné činy proti říší a v souvislosti s nimi také občané protektorátu.

V tehdejších věznicích nebylo výjimečné ani dvojí vedení, kdy české protektorátní vedení zajišťovalo běžnou činnost a provoz a německé říšské vedení zajišťovalo využívání věznic pro účely tajné státní policie a nacistických soudů. Všichni zaměstnanci vězeňské protektorátní správy museli složit zkoušku z německého jazyka a složit slib věrnosti Vůdci, přesto bylo v souvislosti s protiněmeckým odporem vyšetřováno gestapem přes 70 zaměstnanců. Dozor, správa a řízení věznic a trestnic se za dobu trvání protektorátu několikrát měnil. V roce 1943 tato povinnost přešla na vrchní soudy, aby se v roce 1945 vrátila zpět do působnosti ministerstva spravedlnosti.

Bezprostředně po osvobození v roce 1945 rozhodovaly o umístování do vězeňských zařízení revoluční národní výbory. Další vězeňská zařízení v podobě internačních, sběrných a pracovních táborů použitá k soustředování německého obyvatelstva k odsunu byla v působnosti ministerstva vnitra a ministerstva národní obrany. Mimořádné lidové soudy začaly odsuzovat nacistické zločince, zrádce a kolaboranty, kteří byli po dobu výkonu trestu nazýváni retribučními vězni. Byly zřízeny zvláštní nucené pracovní oddíly ve všech věznicích krajských soudů a v trestních ústavech k zařazování odsouzených, zejména Němců s trestem odnětí svobody nad 5 let. Těchto oddílů bylo využíváno k obnově národního hospodářství a k odstraňování válečných škod.

V roce 1948 vznikla zvláštní kategorie tzv. protistátních vězňů odsouzených na základě zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky. Podle vězeňského řádu byli výrazně více omezení než vězni s jinou trestnou činností. Zákonem č. 321/1948 Sb., o uniformovaném Sboru vězeňské stráže došlo k reorganizaci tehdejšího vězeňského personálu podle vzoru Sboru národní bezpečnosti.

V 50. letech minulého století vrcholil tzv. třídní výkon trestu uplatňující nejtvrďší podmínky u politických vězňů. Vězeňství bylo začátkem roku 1953 převedeno pod ministerstvo národní bezpečnosti, které však koncem tohoto roku zaniklo a vězeňství převzalo ministerstvo vnitra. V roce 1953 byl rovněž vydán Řád nápravných zařízení, který po vzoru

Sovětského svazu stanovil strukturu nápravných zařízení. Nápravná zařízení byla podle stupně střežení a omezení členěna celkem na 6 typů. Do jednotlivých typů zařízení byli odsouzení umísťováni podle povahy a závažnosti trestného činu. Při nástupu do výkonu trestu byli odsouzení zařazováni do 1. nebo 2. skupiny, přičemž rozhodující byla nejen povaha trestného činu ale například také třídní původ.

V roce 1955 došlo k další diferenciaci odsouzených ve výkonu trestu, byl vydán Řád pro nápravně pracovní tábory, který vycházel ze zkušeností v Sovětském svazu a stanovil 4 typy táborů k využívání vězeňské práce. Uvnitř táborů byly jednotlivé kategorie odsouzených ubytovány a zaměstnávány odděleně. Nejprísnejší podmínky výkonu trestu měli tzv. třídní nepřátelé, kteří byli zařazováni na nevíce rizikové a namáhavé práce. Kontrolu, dozor a inspekční činnost v táborech vykonávali pouze funkcionáři správy nápravných zařízení a příslušní prokurátoři.

V polovině 60. let se stal vězeňský systém z hlediska mezinárodních požadavků na vězeňství politicky neudržitelný, došlo k zásadní úpravě výkonu trestu odnětí svobody podle Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni doporučených OSN a byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Na základě tohoto zákona soudy začaly zařazovat odsouzené do 3. nápravně výchovných skupin. Do 1. skupiny byli zařazováni prvotrestaní, nejméně společensky nebezpeční pachatelé. Do 2. nápravně výchovné skupiny prvotrestaní za závažnější trestné činy a také ti, kteří za posledních 10 let spáchali úmyslný trestný čin. V 3. skupině byli pachatelé nejzávažnější trestné činnosti a zvláště nebezpeční recidivisté. V souvislosti s vydáním zákona č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody mohli do vězeňství vstoupit vzdělaní odborníci jako vychovatelé, pedagogové, sociální pracovníci a psychologové.

V roce 1968 bylo vězeňství převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetence ministerstva spravedlnosti. Vznikl Výzkumný ústav penologický, jehož oblastí zájmu bylo studium osobností vězňů a možnosti jeho nápravy. Na počátku 80. let vyvrcholila normalizační opatření, což se ve vězeňství projevilo zrušením tohoto ústavu a celkovým úpadkem vězeňství. Kontrolu a dozor vykonávala správa Sboru nápravné výchovy a dozoroví prokurátoři.

Po revoluci v roce 1989 a na počátku 90. let 20. století byli v rámci vězeňství provedeny kroky k odstraňování důsledků normalizace ze 70. a 80. let. Byla udělena amnestie za trestné činy proti republice a některé další trestné činy, při které bylo propuštěno dne 8. 12. 1989 celkem 52 vězňů. Dále byly vytvořeny komise České národní rady, které spolu se zástupci Občanského fóra, Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných a dalších odborníků navštěvovaly jednotlivé nápravně výchovné ústavy a prošetřovaly stížností vězňů související s režimem.

K 1. 1. 1990 vyhlásil nový prezident Václav Havel plošnou amnestii, po které zůstalo uvězněných přibližně 6 000 vězňů z předchozího stavu 22 000 vězněných osob. Začátkem 90. let proběhlo v tehdejším sboru nápravné výchovy ověřování odborné a morální způsobilosti jeho příslušníků a ze zhruba 5 500 jich 400 tyto požadavky nesplnilo. V roce 1992 byla podle Evropských vězeňských pravidel ale i vlastních humanistických tradic zpracována nová koncepce českého vězeňství. Na základě této koncepce byl vydán zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční strážci, který zásadním způsobem reformoval organizaci, řízení a výkon českého vězeňství. Tímto zákonem vznikla Vězeňská služba České republiky, která nahradila Sbor nápravné výchovy. Kontrolu a dozor ve věznicích vykonával pověřený státní zástupce.

Nově vzniklá Vězeňská služba České republiky byla oprostěna od vlivu politických stran, nadbytečných militantních prvků, neúměrné centralizace a byrokracie. Ministrem spravedlnosti byl jmenován generální ředitel, kterému je svěřena odpovědnost za její činnost. Současně byly posíleny pravomoci jednotlivých ředitelů věznic a vazebních věznic. K prohloubení humanizace a odborného zacházení s odsouzenými byl vydán zákon č. 294/1994 Sb., který pozměnil a doplnil zákon č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Touto úpravou došlo k nové diferenciaci čtyř typů věznic na věznice s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou. O umístění odsouzených do jednotlivých typů a o jejich přeřazení rozhodoval soud. Ke splnění náležitostí Evropských vězeňských pravidel byl na základě nových poznatků a zkušeností ze zahraničí vydán zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Vnitřní kontrolní činnost se stala jedním z důležitých úkolů rovněž nově vzniklého Generálního ředitelství VS ČR a odboru generální inspekce

Ministerstva spravedlnosti. Dohled nad výkonem vazby a trestu začali vykonávat příslušní státní zástupci, poslanci, inspekční instituce při Radě Evropy a Organizaci spojených národů.³

3.5 Vazební věznice, věznice a ústavy zabezpečovací detence

V současné době funguje v České republice 35 věznic. Z původních 36 věznic byla Nařízením ministra spravedlnosti č. 1/2013 ze dne 26. března 2013 zrušena Věznice Drahonice. Důvodem zrušení věznice byl pokles vězňů po amnestii v lednu 2013 a provoz věznice se stal neekonomický. Ze současného stavu 35 věznic je 10 vazebních, 25 věznic je určených pro výkon trestu odnětí svobody a 2 ústavy zabezpečovací detence, kdy jeden je součástí vazební věznice v Brně a druhý součástí věznice v Opavě, což ukazuje níže uvedený obrázek č. 1.

Věznice, vazební věznice a detenční ústavy v ČR

Obr. č. 1: Rozmístění věznic, vazebních věznic a ústavů zabezpečovací detence v České republice⁴

³ KÝR, Aleš. Historie vězeňství. *Vězeňská služba ČR* [online]. 16.2.2010 [cit. 2014-02-08].

⁴ Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR. In: *Vězeňská služba ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-02-22].

Obviněný je osoba, proti níž je vedeno trestní stíhání, je jedním ze subjektů trestního řízení. Podle trestního řádu jej lze definovat hned několika způsoby podle postavení v trestním řízení a jeho stadiu.

Podezřelý - zadržen pro podezření, ale zatím proti němu nebylo zahájeno trestní stíhání.

Obviněný – proti němu již bylo zahájeno trestní stíhání.

Obžalovaný – po nařízení hlavního líčení a po přednesení obžaloby se obviněný označuje jako obžalovaný.

Pokud je obžalovaný pravomocně odsouzen rozsudkem nebo trestním příkazem, lze hovořit již o **Odsouzeném** a pokud tento rozsudek je nepodmíněný, vykoná tento odsouzený trest odnětí svobody v rozsahu stanoveném soudem.⁵

3.5.1 Vazební věznice

Vazební věznice zajišťují, aby vazba naplňovala zákonem stanovený účel, pro jehož níže uvedené důvody je do ní obviněný vzat. K obviněným ve vazbě se přistupuje z pohledu presumpce nevinny a jsou omezeni pouze nezbytně nutným způsobem. Výkon vazby je realizován buď v klasickém celovém režimu, kde jsou obvinění umístováni v celách nejčastěji po dvou, nebo v oddělení s volnějším režimem, kde se mohou volně pohybovat a stýkat se s dalšími obviněnými v rámci toho oddělení. Na vlastní žádost je možné umístit obviněného na celu samostatně, pokud to kapacitní a bezpečnostní podmínky dovolují.

Do vazební věznice se umísťují obvinění a to pouze z důvodů stanovených zákonem č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), který vazební důvody stanoví takto:

§ 67 Důvody vazby

„Obviněný smí být vzat do vazby jen tehdy, jestliže z jeho jednání nebo dalších konkrétních skutečností vyplývá důvodná obava,

---

⁵ Práva a postavení obviněného. *Nejvyšší státní zastupitelství Česká republika* [online]. 2012 [cit. 2014-01-02].

a) že uprchne nebo se bude skrývat, aby se tak trestnímu stíhání nebo trestu vyhnul, zejména nelze-li jeho totožnost hned zjistit, nemá-li stálé bydliště anebo hrozí-li mu vysoký trest,
b) že bude působit na dosud nevyslechnuté svědky nebo spoluobviněné nebo jinak mařit objasňování skutečností závažných pro trestní stíhání, nebo
c) že bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil a dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky trestného činu, jsou zřejmé důvody k podezření, že tento trestný čin spáchal obviněný, a s ohledem na osobu obviněného, povahu a závažnost trestného činu, pro který je stíhán, nelze v době rozhodování účelu vazby dosáhnout jiným opatřením.“⁶

Zvláštním důvodem vazby, která se využívá v souvislosti s cizími státními příslušníky, je vazba vyhošťovací, uvedená v § 350c trestního řádu.

Vyhošťovací vazba

„(1) Hrozí-li obava, že odsouzený se bude skrývat nebo jinak mařit výkon trestu vyhoštění, může předseda senátu rozhodnout o vzetí odsouzeného do vyhošťovací vazby, nerozhodne-li o jejím nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou.

(2) Nevyplývá-li z odstavce 1 jinak, na řízení o vyhošťovací vazbě a její nahrazení zárukou, slibem nebo peněžitou zárukou se užijí ustanovení hlavy čtvrté oddílu prvního.

(3) Byl-li odsouzený vzat podle odstavce 1 do vyhošťovací vazby, požádá předseda senátu, pokud je to třeba, o zajištění cestovních dokladů potřebných k výkonu trestu vyhoštění Policií České republiky.“⁷

3.5.2 Věznice

Věznice, dříve Nápravně výchovné ústavy (NVÚ), zajišťují, aby pachatelé trestné činnosti odsouzení k výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, vykonávali tento trest v souladu se zákonem a podrobili se omezením vyplývajícím z výkonu trestu odnětí svobody. V jedné

⁶ Trestní řád č. 141/1961 Sb.: ODDÍL PRVNÍ Důvody vazby, § 67 [online]. 2014 [cit. 2014-02-23].

⁷ Trestní řád č. 141/1961 Sb.: ODDÍL PÁTÝ Vyhošťovací vazba, § 350c [online]. 2014 [cit. 2014-02-24]

věznici pro výkon trestu odnětí svobody lze mít několik oddělení s různým stupněm ostrahy, vazební věznici, nebo například věznici pro mladistvé, což je případ Věznice Plzeň Bory.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, hovoří v prvním odstavci § 56 o čtyřech diferenciovaných typech věznic. Jedná se o věznice:

- a) s dohledem
- b) s dozorem
- c) s ostrahou
- d) se zvýšenou ostrahou

„Soud zpravidla zařadí do věznice

a) s dohledem pachatele, kterému byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,

b) s dozorem pachatele, kterému byl uložen trest za trestný čin spáchaný z nedbalosti a který již byl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin, nebo pachatele, kterému byl uložen trest za úmyslný trestný čin ve výměře nepřevyšující dva roky a který dosud nebyl ve výkonu trestu pro úmyslný trestný čin,

c) s ostrahou pachatele, kterému byl trest uložen za úmyslný trestný čin a nejsou zároveň splněny podmínky pro umístění do věznice s dozorem nebo se zvýšenou ostrahou, a pachatele, který byl odsouzen pro trestný čin spáchaný z nedbalosti a nebyl zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem nebo s dozorem,

d) se zvýšenou ostrahou pachatele, kterému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí, kterému byl uložen trest odnětí svobody jako zvlášť nebezpečnému recidivistovi, kterému byl za zvlášť závažný trestný čin uložen trest odnětí svobody ve výměře nejméně osmi let, nebo který byl odsouzen za úmyslný trestný čin a v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu.“⁸

Zařazení do typu věznice záleží na úvaze soudu, který v závěrečném rozhodování o vině a trestu uvede v rozsudku kromě výše trestu také typ věznice, do které má být odsouzený zařazen. Soud rozhoduje na základě zákona a podle závažnosti spáchaného skutku. Tyto

---

⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

skupiny jsou propustné, kdy při příkladném plnění povinností soud rozhodne o přeřazení do mírnějšího typu věznice s odůvodněním, že přeřazení přispěje k nápravě odsouzeného. Naopak do přísnějšího typu věznice se zařadí odsouzený, který spáchal během výkonu trestu trestný čin, nebo opakovaně porušuje kázeň a stanovený pořádek.

V roce 2013 byla schválena novela, podle které by se současné čtyři typy věznic měly zredukovat na pouhé dva typy. Tato novela však neprošla Parlamentem, který byl mezitím rozpuštěn. Vláda odborníků tuto novelu předložila novému Parlamentu ČR, ale konečné řešení dosud známo není. Současná ministryně spravedlnosti tuto novelu stáhla, ale není vyloučeno, že se v budoucnu bude dále projednávat.

3.5.3 Ústav zabezpečovací detence

Ústav zabezpečovací detence je v České republice relativně novou institucí, kdy s účinností zákona č. 129/2008 Sb. O výkonu zabezpečovací detence byl zřízen k 1. 1. 2009 vůbec první takovýto ústav v Brně a další následně v Opavě.

Zabezpečovací detence je opatření pro pachatele závažné trestné činnosti s vysokou nebezpečností pro společnost. U těchto pachatelů je velmi malá možnost resocializace s ohledem na jejich duševní stav a programy zacházení používané ve výkonu trestu odnětí svobody jsou vůči nim neúčinné. Ústav v sobě kombinuje prvky zdravotnického a vězeňského zařízení.

U odsouzených k výkonu zabezpečovací detence přezkoumává soud jednou za rok, u mladistvých jednou za půl roku, zda důvody zabezpečovací detence dále trvají.

3.6 Cizí státní příslušníci v České republice

Osoby s jiným než českým státním občanstvím, bez státního občanství a s více občanstvími, z nichž ani jedno není státní občanství ČR, jsou v České republice považovány za cizince. V zákoně o pobytu cizinců na území ČR č. 326/1999 Sb., se jasně říká, že „*cizincem se*

rozumí fyzická osoba, která není státním občanem České republiky, včetně občana Evropské unie.“⁹

Vstup, pobyt a opuštění území České republiky cizinci eviduje Ministerstvo vnitra ČR, Ministerstvo zahraničních věcí ČR a Policie ČR. S novelou zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky došlo k přenesení některých kompetencí z působení Cizinecké policie ČR na Ministerstvo vnitra ČR, kdy Ministerstvo vnitra ČR nově uděluje dlouhodobá víza nad 90 dnů, dlouhodobé pobyty občanům třetích zemí a vyřizuje agendu přechodných pobytů občanů Evropské unie a jejich rodinných příslušníků. Ministerstvo vnitra ČR nemusí cizinci vydat vízum nebo povolení k přechodnému nebo trvalému pobytu, kdy důvody k neudělení víza nebo povolení k pobytu jsou dané zmiňovaným zákonem č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců a zákonem č. 325/1999 Sb., o azylu.

Cizince je možné rozlišit do tří základních kategorií, kdy v první kategorii se jedná o **registrované** občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, kteří nemají povolení k trvalému nebo přechodnému pobytu, občany Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, mající **povolení k trvalému pobytu**, kdy toto povolení občané Evropské unie získávají po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu, pokud jsou na území České republiky zaměstnání a pobývají zde nepřetržitě minimálně tři roky, pokud jsou rodinným příslušníkem státního občana České republiky nebo občana jiného státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky. Dále sem pak spadají občané Evropské unie a jejich rodinní příslušníci pobývající v České republice na základě **povolení k přechodnému pobytu**. Jedná se spíše o potvrzení pobytu, které ulehčuje jednání s úřady, a doba přechodného pobytu se započítává do doby potřebné k udělení povolení k trvalému pobytu.

Druhá kategorie zahrnuje skupinu občanů pocházející z jiných zemí mimo Evropskou unii. Ti jsou označováni jako občané třetích zemí. Občané těchto zemí, se kterými má Česká republika uzavřenou dohodu o bezvízovém styku, zde mohou do 90 dnů **krátkodobě** pobývat na základě této mezinárodní smlouvy, též na základě nařízení vlády ČR a v některých případech i podle zákona o pobytu cizinců č. 326/199 Sb. **bez víz. Krátkodobě**

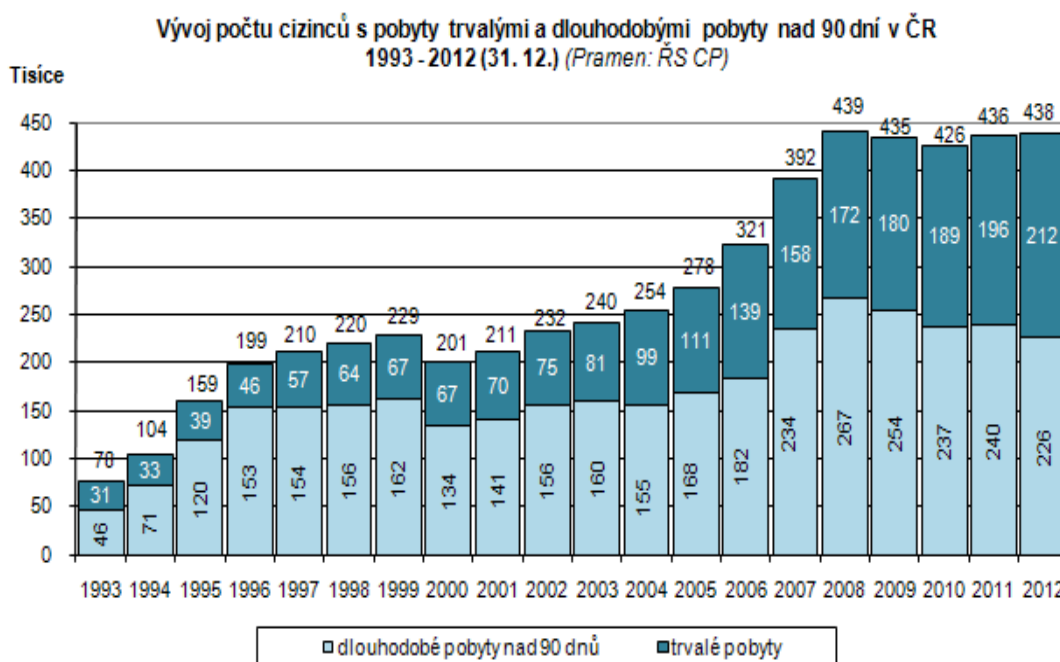
⁹ Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů č. 326/1999 Sb.

vízum je vyžadováno od občanů zemí, se kterými nemá Česká republika dohodu o bezvízovém styku, přičemž délka jejich pobytu nepřesáhne 90 dnů. V případě, že délka pobytu přesáhne 90 dnů, je potřeba **dlouhodobé vízum** s platností jeden rok, které se nově neprodlužuje, ale je možné na něj navázat **povolením k dlouhodobému pobytu** v trvání jednoho roku, které již lze po uplynutí lhůty dále prodloužit. O **povolení k trvalému pobytu** mohou občané třetích zemí požádat po pěti letech nepřetržitého pobytu na základě povolení k dlouhodobému pobytu v České republice, po čtyřech letech nepřetržitého pobytu, kdy zde pobývají v rámci přechodného pobytu v souvislosti s ukončením řízení o udělení mezinárodní ochrany a bez ohledu na délku předchozího pobytu v souvislosti se soužitím se svým rodinným příslušníkem, který je občanem České republiky, nebo v humanitárních a podobných důvodech hodných zvláštního zřetele. Trvalému pobytu odpovídá rovněž **platný azyl** úspěšných žadatelů, který má stejný rozsah práv a povinností.

Poslední, třetí kategorii, tvoří cizinci bez ohledu na hranice Evropské unie, kteří jsou **registrovaní žadatelé o azyl**, nebo cizinci, kteří pobývají v České republice **v rámci dočasné ochrany**, kdy se jedná o opatření zejména při hromadném exodu v důsledku válečného konfliktu, živelné pohromy nebo dlouhodobého porušování lidských práv, které by mělo tyto exulanty ochránit a poskytnout jim dočasné útočiště. Tito cizinci jsou strpěni cizineckou policií a podléhají dočasné ochraně. Cizinecká policie je vede a vykazuje v rámci povolení k dlouhodobému pobytu. **Nelegálně pobývající cizinci v České republice** jsou skupiny osob, které zde pobývají bez výše uvedených potřebných víz a povolení k pobytu, nebo po vypršení jejich platnosti.¹⁰

---

¹⁰ Český statistický úřad: Cizinci. *Počet cizinců: Související legislativa.*

Graf č. 5: Vývoj počtu cizinců s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR v letech 1993-2012.
Zdroj: ŘS CP

V České republice počet legálně pobývajících cizinců od 90. let 20. století dlouhodobě narůstal, mezi lety 1994 až 1999 se jejich počet více než zdvojnásobil ze zhruba 100 000 na kolem 200 000 cizinců. V roce 2000 byl zaznamenán pokles o přibližně 30 000 osob, který souvisel se změnou legislativy. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR platný od 1. 1. 2000 podstatně zpřísnil podmínky vstupu a pobytu pro cizince v České republice. Novelizací platnou od 1. 7. 2001 se některá ustanovení tohoto zákona zmírnila a počty cizinců opět začaly narůstat. V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie v roce 2004 došlo k rozšíření kategorií pobytů. V letech 2001 – 2008 pokračoval rostoucí trend nárůstu počtu legálně zde pobývajících cizinců. V roce 2008 bylo Ředitelstvím služby cizinecké policie v ČR evidováno kolem 438 000 cizinců, z nichž 39 % mělo povolení k trvalému pobytu. V souvislosti se začátkem hospodářské krize v roce 2009 začaly celkové počty cizinců žijících v České republice lehce klesat, ale počty cizinců, kteří v České republice získali trvalý pobyt, dále narůstaly. Toto je patrné i z uvedeného grafu, kdy 31. 12. 2010 bylo v České republice evidováno 188 952 cizinců s trvalým pobytem, což je nárůst oproti roku 2001 o 119 136 osob. Počty cizinců s ostatními druhy pobytu dále klesaly, kdy nejvýznamnější pokles byl zaznamenán v letech 2008 – 2010 a to o 30 035 osob.

Chytil (2014) se k této problematice vyjadřuje takto: „Vzhledem ke snížené poptávce po pracovní síle v důsledku ekonomické krize a také částečnému omezení přístupu k pracovním povolením pro osoby ze zemí mimo Evropskou unii příliv ekonomických migrantů z těchto zemí téměř ustal. Až na výjimky každoročně klesají počty cizinců ze zemí mimo EU, zejména z tradičních zdrojových zemí pracovní migrace – Ukrajiny, Vietnamu a Moldavska“.¹¹

Od roku 2008 se počty cizinců nezvyšují, v roce 2013 žilo v České republice zhruba 445 500 cizinců, což se rovná zhruba 4 % obyvatel. Složení cizinců z hlediska státní příslušnosti se na prvních pěti místech za sledované období prakticky nemění. Spíše se jedná o střídání se na jednotlivých pozicích. Na prvních dvou pozicích se střídají Slovensko a Ukrajina, následuje Vietnam, Rusko a Polsko.¹²

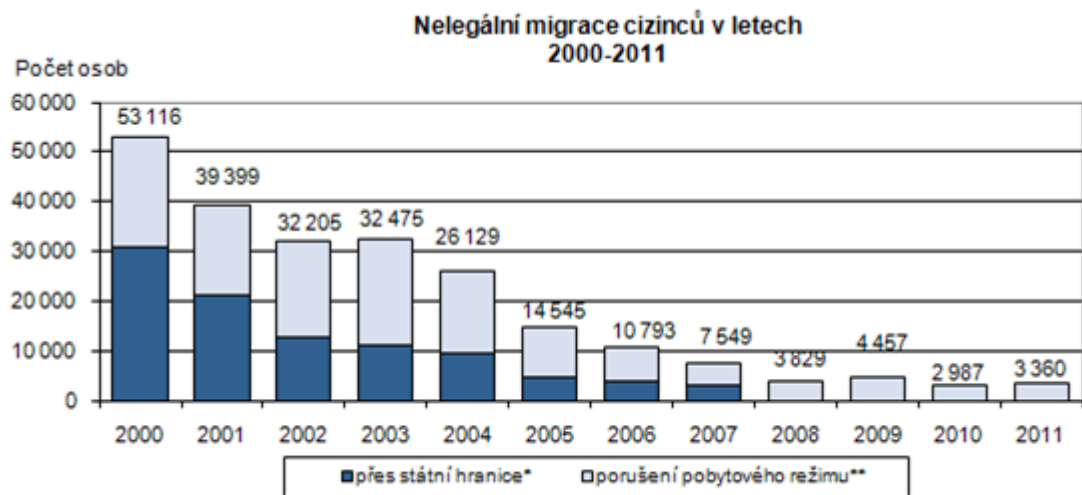
Nelze se však domnívat, že všichni cizinci jsou na našem území legálně. Policejní prezidium ČR eviduje počty osob, které byly zadrženy při nelegální migraci přes státní hranici České republiky, stejně tak osob, které zde porušily pobytový režim. Pojem **nelegální migrace přes státní hranice ČR** zahrnuje případy osob, které nedovoleným způsobem překračují státní hranice České republiky. Tento pojem zahrnuje jednak případy neoprávněných vstupů a výstupů cizinců na a z území České republiky, tak jejich prokazatelné pokusy. Děje se tak za pomoci falešných dokladů, převaděčů a často důmyslných úkrytů v dopravních prostředcích. Zachycená a zaevidovaná nelegální migrace, jak ji znázorňuje níže uvedený graf, je však jen zlomek reálné nelegální migrace, kterou lze jen stěží odhadnout a to i za pomoci speciálních výzkumů a šetření.¹³

---

¹¹ CHYTIL, Daniel. Polovina cizinců v ČR má trvalý pobyt: Český statistický úřad. *Tisková zpráva* [online]. 2014 [cit. 2014-02-14].

¹² Cizinci: Počet cizinců - Popis aktuálního vývoje. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013 [cit. 2014-02-22].

¹³ Cizinci: Nelegální migrace. In: *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2014-03-22].

Graf č. 6: Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR. Zdroj: ŘS CP

Výjimkou nejsou ani pokusy cizinců o vstup do České republiky, kterým trvá soudem uložený trest vyhoštění, nebo pravomocné rozhodnutí o správním vyhoštění. **Trest vyhoštění soudem** se řídí podle § 80 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., který říká, že:

„1) Soud může uložit pachateli, který není občanem České republiky, trest vyhoštění z území České republiky, a to jako trest samostatný nebo i vedle jiného trestu, vyžaduje-li to bezpečnost lidí nebo majetku, anebo jiný obecný zájem; jako samostatný trest může být trest vyhoštění uložen, jestliže vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a osobě a poměrům pachatele uložení jiného trestu není třeba.

(2) S přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, možností nápravy a poměrům pachatele a ke stupni ohrožení bezpečnosti lidí, majetku nebo jiného obecného zájmu může soud uložit trest vyhoštění ve výměře od jednoho roku do deseti let, anebo na dobu neurčitou.

(3) Soud trest vyhoštění neuloží, jestliže

a) se nepodařilo zjistit státní příslušnost pachatele,

b) pachateli byl udělen azyl nebo doplňková ochrana podle jiného právního předpisu,

c) pachatel má na území České republiky povolen trvalý pobyt, má zde pracovní a sociální zázemí a uložení trestu vyhoštění by bylo v rozporu se zájmem na spojování rodin,

d) hrozí nebezpečí, že pachatel bude ve státě, do kterého by měl být vyhoštěn, pronásledován pro svoji rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, příslušnost k určité sociální skupině,

politické nebo náboženské smýšlení, nebo jestliže by vyhoštění vystavilo pachatele mučení či jinému nelidskému nebo ponižujícímu zacházení anebo trestu,

e) pachatel je občanem Evropské unie nebo jeho rodinným příslušníkem bez ohledu na státní příslušnost a má na území České republiky povolen trvalý pobyt anebo je cizincem s přiznaným právním postavením dlouhodobě pobývajícího rezidenta na území České republiky podle jiného právního předpisu, neshledá-li vážné důvody ohrožení bezpečnosti státu nebo veřejného pořádku,

f) pachatel je občanem Evropské unie a v posledních 10 letech nepřetržitě pobývá na území České republiky, neshledá-li vážné důvody ohrožení bezpečnosti státu, nebo

g) pachatelem je dítě, které je občanem Evropské unie, ledaže by vyhoštění bylo v jeho nejlepším zájmu. ”¹⁴

Oproti tomu **Správní vyhoštění** se řídí § 118 zákona o pobytu cizinců na území České republiky č. 326/1999 Sb., který říká, že:

„(1) Správním vyhoštěním se rozumí ukončení pobytu cizince na území, které je spojeno se stanovením doby vycestování z území a doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území. Doba vycestování z území se nestanoví, pokud je cizinec zajištěn za účelem správního vyhoštění. Doby, po kterou nelze umožnit cizinci vstup na území, stanoví policie v rozhodnutí o správním vyhoštění cizince. V odůvodněných případech lze rozhodnutím stanovit hraniční přechod pro vycestování z území. Je-li důvodné nebezpečí, že by mohl závažným způsobem ohrozit veřejný pořádek nebo bezpečnost smluvních států, informuje policie cizince o skutečnosti, že požádá o zařazení záznamu k jeho osobě do informačního systému smluvních států a poučí tohoto cizince o důsledcích tohoto opatření.

(2) Pro účely správního vyhoštění se za přechodný pobyt na území považuje i neoprávněné zdržování se cizince na území nebo zdržování se cizince v tranzitním prostoru mezinárodního letiště anebo pobyt na vízum udělené podle zvláštního zákona nebo pobyt do právní moci rozhodnutí ministerstva o udělení oprávnění k pobytu za účelem poskytnutí dočasné ochrany na území nebo soudu o žalobě ve věci dočasné ochrany. Nebude-li v takovém případě rozhodnuto o správním vyhoštění, protože důsledkem tohoto rozhodnutí by byl nepřiměřený

---

¹⁴ Trestní zákoník: Zákon č. 40/2009 Sb.

zásah do soukromého nebo rodinného života cizince, policie cizinci udělí výjezdní příkaz. Cizinec je povinen vycestovat z území v době stanovené výjezdním příkazem.

(3) Hromadné správní vyhoštění cizinců na základě jednoho rozhodnutí se zakazuje.”¹⁵

3.7 Základní legislativa upravující problematiku cizinců v České republice

Při studiu nebo práci s problematikou uvěznění cizích státních příslušníků lze vycházet ze základních psaných pramenů ve smyslu zákonů, sdělení, vyhlášek, směrnic. V konkrétní rovině se pak jedná především o následující:

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., listina základních práv a svobod
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky
- Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody
- Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním
- Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 208/1993 Sb., o Úmluvě o právním postavení uprchlíků
- Sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 553/ 1992 Sb., o Úmluvě o předávání odsouzených osob
- Vyhláška č. 95/1974 Sb. o Mezinárodní úmluvě o odstranění všech forem rasové diskriminace
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 562/2006, kterým se stanoví kodex Společenství o pravidlech upravující přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)

---

¹⁵ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

- Nařízení Rady (ES) č. 593/2001, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, stejně tak seznam třetích zemí jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni
- Nařízení Rady (ES) č. 343/2003, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o azyl podané státním příslušníkem třetí země v některém z členských států
- Směrnice Rady 2003/109/ES, o právním postavení státních příslušníků třetích zemí, kteří jsou dlouhodobě pobývajícími rezidenty
- Směrnice Rady 2003/86/ES, o právu na sloučení rodiny

3.8 Kriminalita cizinců

Objem trestné činnosti páchané cizími státními příslušníky lze dlouhodobě považovat za poměrně stabilní. Ve sledovaném období let 2003-2012 se pohybuje v rozmezí přibližně 6 až 7 % všech objasněných trestných činů, kdy podíl cizích státních příslušníků jako pachatelů celkové kriminality se v tomto období zvýšil z 5,7 % na 6,6 %. Nejvyšší podíl pachatelů trestné činnosti páchané cizími státními příslušníky je dlouhodobě evidován v Praze, následují Středočeský kraj, Plzeňský kraj a Jihomoravský kraj. Charakter páchané trestné činnosti cizími státními příslušníky v České republice je velmi rozmanitý, zahrnuje krádeže a další majetkové trestné činy, loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, mravnostní trestné činy, maření výkonu úředního rozhodnutí, hospodářskou trestnou činnost a v poslední době stoupá drogová kriminalita. Zajímavý je podíl vyšetřovaných a stíhaných z trestného činu vraždy, který se u cizích státních příslušníků na území České republiky pohyboval v letech 2003 až 2012 v rozmezí 14 % - 21 % celkového počtu, což je vzhledem k podílu cizích státních příslušníků na celkové trestné činnosti hodnota trojnásobná.¹⁶

3.9 Legislativní úprava výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby u cizinců

Výkon vazby u cizích státních příslušníků je řešen, dle soudobé platné legislativy, Zákonem o výkonu vazby č. 293/1993 Sb. a Řádem o výkonu vazby č. 109/1994 Sb. Výkon trestu

---

¹⁶ Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011. In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2012 [cit. 2014-03-22].

odnětí svobody odsouzených cizích státních příslušníků upravuje Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb. a Řád výkonu trestu odnětí svobody č. 345/1999 Sb. V lednu roku 2013, nabyt účinnosti Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 1/2013, kterým se stanoví principy a pravidla zacházení s odsouzenými, kteří nejsou občany České republiky. Až na níže uvedená specifika, se výkon vazby ani výkon trestu odnětí svobody u vězněných cizinců, zásadně neliší od výkonu vazby či výkonu trestu odnětí svobody ostatních obviněných a odsouzených.

Výkon vazby se u obviněných cizích státních příslušníků řídí Zákonem o výkonu vazby č. 293/1993 Sb., ve kterém se se uvádí:

„Zvláštní ustanovení

(1) Cizince je bezprostředně po přijetí do vazby nutno poučit o jeho právu obracet se na diplomatickou misi a konzulární úřad státu, jehož je státním občanem. Uprchlíci a bezdomovci se poučí o právu obracet se na diplomatickou misi státu, pověřeného chránit jejich zájmy, nebo na mezinárodní orgány, jejichž posláním je tyto zájmy chránit. Tím není dotčena povinnost orgánu činného v trestním řízení vyrozumět, v souladu s příslušnou mezinárodní smlouvou, o vzetí do vazby zastupitelský orgán státu, jehož je obviněný občanem.

(2) Cizinec se poučí o právu na přijetí konzulární návštěvy zástupců orgánů uvedených v odstavci 1. Na tuto návštěvu se nevztahují omezení uvedená v § 14 odst. 1, 2 a 3.

(3) Poučení cizince se provede v jeho mateřském jazyce nebo v jazyce, jemuž rozumí.

(4) Obvinění ve vazbě z důvodů uvedených v § 350c trestního řádu, pokud neporušují stanovený pořádek a kázeň, vykonávají vazbu zpravidla v oddělení výkonu vazby se zmírněným režimem.“¹⁷

Výkon vazby je dále upravován Vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby, ve kterém se uvádí:

---

¹⁷ Zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb.

„VÝKON VAZBY OBVINĚNÝCH CIZINCŮ

§ 79

Pokud tato hlava neobsahuje ustanovení zvláštní, užije se na výkon vazby obviněných, kteří nejsou státními občany České republiky (dále jen "obviněný cizinec"), ostatních ustanovení vyhlášky.

§ 79a

Je-li nutné zajistit cestovní doklady potřebné k výkonu trestu vyhoštění, předvádí se obvinění ve vyhošťovací vazbě vedle orgánů a osob uvedených v § 16 rovněž k orgánům Policie České republiky, které předseda senátu požádal o zajištění cestovních dokladů.

§ 80 Zvláštní ustanovení

(1) Cizinec se bezprostředně po přijetí do věznice poučí ve smyslu § 5 odst. 2 zákona v jazyce, jemuž rozumí.

(2) Při umístování cizinců do cel je třeba přihlídnout k tomu, aby cizinci hovořící stejným jazykem nebo znalí některého z jazyků mohli spolu komunikovat, pokud to není v rozporu s účelem vazby.

(3) O přemístění cizince správa věznice vyrozumí konzulární úřad státu, jehož je cizinec občanem.

(4) Při uspokojování hmotných a kulturních potřeb cizinců je třeba podle možností věznice přihlížet též ke kulturním a náboženským tradicím a zvyklostem cizinců, umožnit jim přístup k četbě knih v jazyce, který ovládají nebo kterému rozumí.“¹⁸

Hlavní odlišnosti týkající se výkonu trestu odnětí svobody u odsouzených cizinců jsou popsány v VI. Hlavě, díl8, § 72, 169/1999 Sb. Zákona o výkonu trestu odnětí svobody kde se uvádí:

„(1) Při umístování odsouzených, kteří nejsou státními občany České republiky (dále jen "cizinci"), do věznice se podle možností postupuje tak, aby cizinci téhož státního občanství

---

¹⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby

nebo hovořící stejným nebo podobným jazykem spolu mohli komunikovat, pokud to není v rozporu s účelem trestu.

(2) Cizincům se podle možností umožní přístup k četbě knih v jazyce, který ovládají, popřípadě v závislosti na výměře trestu se jim vytvoří vhodné podmínky pro výuku českého jazyka.

(3) Cizinec se bezprostředně po přijetí do výkonu trestu poučí o právu obracet se na diplomatickou misi a konzulární úřad státu, jehož je státním občanem. Uprchlíci a osoby bez státního občanství se poučí o právu obracet se na diplomatickou misi státu pověřeného chránit jejich zájmy nebo na mezinárodní orgány a mezinárodní organizace, jejichž posláním je tyto zájmy chránit.

(4) Cizinci se poučí o právu na přijetí konzulární návštěvy. Taková návštěva se nezapočítává do návštěv podle § 19.

(5) Cizinci se bezprostředně po přijetí do výkonu trestu poučí o možnosti podat žádost o předání k výkonu trestu do státu, jehož jsou státními občany, jakož i o právních důsledcích tohoto předání, pokud takový postup umožňuje mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána.

(6) Věznice poučí cizince o jejich právech a povinnostech v mateřském jazyce nebo v jazyce, jemuž rozumí; o poučení se vyhotoví záznam, který cizinec podepíše.¹⁹

Podrobněji se s problematikou vězňených cizích státních příslušníků vypořádává Metodický list ředitele odboru výkonu vazby a trestu č. 1/2013, kterým se stanoví principy pro zacházení s odsouzenými, kteří nejsou státními občany České republiky, dále pak pravidla a principy pro zacházení s odsouzenými dospělými cizinci, kdy ujednocuje tyto postupy při realizaci v jednotlivých věznicích. Metodický list je možné přiměřeně použít i u osob ve výkonu vazby v souladu s obecně platnou legislativou, která výkon vazby upravuje.

---

¹⁹ Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 160/1999 Sb.

Kontaktní osobou pro koordinaci činností s odsouzenými cizinci je zaměstnanec vybraný ředitelem věznice, který se podílí na naplňování strategie zacházení s odsouzenými cizinci a plní z toho vyplývající úkoly. Jedná se o tzv. koordinátora pro zacházení s odsouzenými cizinci. Zpravidla se jedná o vychovatele, kterému je tato oblast blízká a ovládá jazyk. Koordinátor má základní přehled o stavu a pohybech odsouzených cizinců, vede příslušné statistiky a vyhodnocuje spolu s dalšími zaměstnanci rizikové faktory, které mohou ze strany cizinců hrozit. Vedoucím oddělení předkládá příslušné návrhy a dále se vzdělává a prohlubuje znalosti týkající se problematiky spojené s pobytem cizinců ve věznici.

Pro realizaci programů zacházení odsouzených cizinců je nutné mít dostatek informací o vězněném cizinci, podle kterých se sestaví program zacházení. Programy zacházení jsou zaměřeny na předcházení a zvládnutí zátěžových situací, které jsou spojeny s uvězněním v pro cizince nedomovském státu. Cílem programu zacházení je minimalizování rizik souvisejících s adaptací na podmínky ve vězení. V rámci tohoto programu je nabízen například kurz českého jazyka nebo seznámení s právním řádem České republiky, dále je v něm zahrnuto seznámení odsouzeného s procesem vyhoštění a pomoc při řešení osobních záležitostí. Alternativou jsou pracovní aktivity a další jazykové, právní a sociokulturní vzdělávání.

Metodický list č. 1/2013 se blíže zabývá i způsobem umístování odsouzených ve věznicích. Zásadně by se měli odděleně umísťovat prvotrestaní od recidivistů, což ovšem nemusí být vždy spolehlivě zajištěno kvůli nedostupnosti informací o trestní minulosti odsouzeného. Další zásadou je společné umístování dle shodného občanství či jazyka, aby se zabránilo komunikační izolaci odsouzeného na oddělení. Společné umístování může být spojeno s potenciálním bezpečnostním rizikem v případě, že by kumulace cizích státních příslušníků na jednotlivých celách byla nepřiměřená. Při umístování odsouzených je rovněž nutno zohlednit specifika jednotlivých etnik, která vyplývají z náboženských, kulturních, historických a politických rozdílů zemí, ze kterých odsouzení cizí státní příslušníci do České republiky přišli. Například společné ubytování cizích státních příslušníků pocházejících z bývalého Sovětského svazu, kdy se na jedné cele sejde Rus s Čečencem, se prakticky rovná jistému konfliktu. Podobně by to dopadlo při setkání příslušníků některých států blízkého

východu nebo Balkánu. Tyto vězně samozřejmě společně ubytovat lze, ale je k tomu potřeba jejich písemného souhlasu.

Za účelem minimalizace bezpečnostních rizik je pravidelně sledována atmosféra a neformální vztahy mezi odsouzenými, kdy s koordinátorem pro zacházení s odsouzenými cizinci spolupracují další zaměstnanci.

Metodický list dále ještě upřesňuje drobné odlišnosti týkající se například realizace návštěv, užívání telefonu, korespondence a uspokojování kulturních potřeb.

3.10 Skupiny cizích státních příslušníků

Mimo vězněnou majoritu a různá etnika jsou nedílnou součástí českých věznic také cizí státní příslušníci, na které je tato diplomová práce primárně zaměřena.

Nelegální aktivity, kterými se na území České republiky zabývají jednotlivé národnostní skupiny, jsou v rámci expertíz pravidelně sledovány. V Analýze trendů kriminality z roku 2012 se uvádí, že pro Číňany jsou charakteristické hlavně celní podvody, porušování autorských práv, drogy a násilí, pro Vietnamce porušování autorských práv, daňové podvody, praní špinavých peněz a poslední době zejména výroba a pašování drog. U Rusů a Ukrajinců byla nejčastější násilná trestná činnost včetně vražd, vydírání a vybírání poplatků za ochranu, obchodování s lidmi a prostituce, obchod se zbraněmi a s radioaktivním materiálem a další hospodářská trestná činnost. U Uzbeků obchod s lidmi a vydírání, u Arménů násilná trestná činnost, hospodářská trestná činnost, obchod s lidmi a prostituce, pro Dagestánce bylo charakteristické vydírání, obchod s lidmi, drogy a obchodování se zbraněmi, u Gruzínců a Čečenců vydírání a násilná trestná činnost. Pro Moldavany krádeže aut a u Litevců násilná trestná činnost a organizování prostituce. U Srbů převažuje trestná činnost související s drogami, pro Albánce a kosovské Albánce byla nejčastější výroba či pašování drog, majetková i násilná trestná činnost, praní špinavých peněz, krádeže aut a vydírání. Bulhaři se specializovali na podvody s platebními kartami, krádeže, padělání a finanční kriminalitu, drogy, krádeže aut, výrobu a pašování alkoholu a cigaret a násilnou kriminalitu. U Rumunů šlo hlavně o krádeže, daňové podvody, padělání peněz i podvody s platebními kartami, organizování prostituce, krádeže aut a výrobu a pašování alkoholu a cigaret. U Slováků se často objevují podvody, krádeže, překupnictví a násilná i majetková

trestná činnost. Pro Poláky byla charakteristická nelegální výroba a pašování alkoholu a cigaret. Italové se věnují krádežím, podvodům a finanční kriminalitě. U Nigerijců převažuje obchodování s lidmi a drogy, které jsou i nejsilnější parketou Tunisánů, Turků, Makedonců, Kurdů, Němců a Chorvatů.²⁰

Podle poslední zprávy o činnosti ÚOOZ za rok 2011, kterou tento útvar z taktického hlediska považuje za možnou zveřejnit, je patrné, že nejvýznamnější zločinecké organizace působící na území České republiky se dělí krom českých na ruskojazyčné a asijské. V dalších cizích kriminálních organizacích je majoritním prvkem jiné etnikum (albánské, rumunské, bulharské). Potvrzuje se trend, podle kterého mají nejvýznamnější kriminální struktury v České republice vazby na nadnárodní organizovaný zločin a dynamicky se přizpůsobují jeho vývoji. Tyto vazby jsou nejsilnější u ruskojazyčných skupin, které jsou součástí velké nadnárodní kriminální struktury. U ostatních nejvýznamnějších kriminálních struktur tvoří sice zahraniční vazby důležitou, ale přece jen doplňkovou aktivitu, když hlavní místo působnosti spočívá v České republice.

Byl zaznamenán určitý posun oproti předcházejícím rokům, kdy znatelně narostly počty kriminálních organizací, u kterých je kriminální činnost založena na aktivitách provozovaných v České republice a jednom nebo dvou okolních státech a zahraniční kriminální aktivitu nelze oddělit od trestné činnosti páchané na území České republiky. Pokračoval dominantní vliv ukrajinských skupin v ruskojazyčných strukturách a z hlediska asijské organizované kriminality dominuje vietnamská komunita.²¹

3.10.1 Skupina vězňů z bývalého SSSR

Skupina vězňů z bývalého Sovětského svazu, označovaná někdy též pojmem „ruskojazyční“, bude využita pro práci s osobami pocházejícími ze zemí bývalého SSSR. I s přihlédnutím k současným odlišnostem jednotlivých zemí je spojuje společná minulost socialistických republik a ve většině případů i používání ruského jazyka.

---

²⁰ MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*, str. 39-40

²¹ Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011

Česká republika je pro ruskojazyčné zločince, zejména pro organizovaný zločin, velmi zajímavá. První průniky těchto struktur na naše území lze zaznamenat již počátkem 90. let 20. století v souvislosti s domácími politicko-ekonomickými změnami po revoluci v roce 1989 a také v souvislosti s pádem Sovětského svazu. Po těchto událostech nastaly v nástupnických státech Sovětského svazu rozsáhlé reorganizace státní správy, propouštění bývalých vojáků, důstojníků, zpravodajců a dalších odborníků státní správy, kteří měli často zkušenosti se službou v zahraničí a jen těžko nacházeli zaměstnání odpovídající jejich kvalifikaci a mzdovým požadavkům. Krize státního aparátu a dlouhodobé nevyplácení mezd zapříčinila další odchody z bezpečnostních složek a státní správy. „V roce 1995 uváděl generál Lebed', že v Rusku v soukromých bezpečnostních agenturách působí půl milionu lidí, hlavně bývalých vojáků, příslušníků speciálních služeb a policistů.“²²

Tyto bezpečnostní agentury poskytovaly místním ekonomickým subjektům „ochranu“ před konkurenční agenturou, která spočívala v realizaci pravidelných návštěv a výběru neevidované platby v hotovosti. Výše zmiňovaná krize státního aparátu byla provázena neschopností státu vybírat daně, kdy na jeho místo nastupuje organizovaný zločin, který tuto daň vybírá za poskytnutí tzv. zastřešení, zvaného *kryša*.

Ekonomickými subjekty byla tato praktika přijímána bez větších problémů, bylo jim prakticky jedno, komu daň odvádějí a *kryša* poskytovala pořádek a ochranu. „Ti, kdo provozují činnost nelegální, potřebují kryšu proto, aby se nestali terčem bezpečnostních orgánů. Ti, kdo provozují činnost legální, potřebují kryšu na to, aby se nestali terčem útoku konkurence či kriminálních elementů. Těm, kdo o žádnou kryšu nestojí, je vnucována násilím“²³.

Další změny nastaly v samotné původní kriminální sféře, původní struktura galerky založená na výsostném postavení uzákoněných zločinců přestávala být funkční. Uzákonění zločinci známí jako tzv. *vorové v zakoně* představovali vrchol hierarchie ruskojazyčné galérky,

---

²² GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Str. 15.

²³ POJMAN, Petr. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. Str. 17.

jejichž rozhodnutí bylo vnímáno ostatními zločinci jako zákon. Toto postavení bylo vyhrazeno pouze nejschopnějším, nejzkušenějším zločincům, kteří svojí činností získali v kriminálním prostředí autoritu a úctu. Drželi se za všech okolností závazných pravidel uzákoněného zločince a smyslem života se jim stal parazitní způsob existence.

Výše uvedené změny vyplývající z rozpadu Sovětského svazu týkající se Ruska a ostatních nástupnických států souvisely s obrovskou inflací a zločinci potřebovali velké finanční částky získané trestnou činností co nejrychleji směnit v jiné měny, nebo proměnit v jiné trvalé hodnoty. Směna tehdejšího rublu, který byl v té době nejdůležitější měnou pro jejich činnost, byla vzhledem k situaci po pádu Sovětského svazu na jejich území prakticky nemožná. Rovněž schopnosti k využití těchto ohromných finančních prostředků v rámci výhodné privatizace nebo vyvezení kapitálu do zahraničí jako možnosti k ochraně před obrovskou inflací byly pro tehdejší galérku složenou z klasických kriminálních nedosažitelné.

Právě v této situaci nastává postupné spojení klasické kriminální skupiny reprezentované *vory v zakone* s bývalými zaměstnanci pracujícími ve státní správě, kteří naplno využijí svoje schopnosti a dovednosti. „*Toto spojení umožnilo ruskojazyčné kriminální sfěře úspěšně vstoupit do divoké privatizace, uplatnit v ní kriminální kapitál nahromaděný ještě v sovětském období a expandovat do zahraničí na masivní vlně vývozu kapitálu.*“²⁴

V ruskojazyčném kriminálním prostředí jsou základní organizační jednotkou tzv. brigády. Jedná se o skupiny organizovaného zločinu, kdy na její řídicí pozici jsou autority, mladí vůdci, kteří se dostali na tuto pozici svojí brutalitou a často i vraždami. Smazává se zde rozdíl mezi uzákoněnými zločinci a autoritami, používáno je i stejné tetování. Brigády jsou faktickým vyvrcholením dlouhodobého vývoje ruskojazyčného kriminálního světa s vazbami na minulost a s rozsáhlou proměnou během posledních let. Brigády jsou vytvářeny jednak na teritoriálním principu, kdy se v České republice setkáváme s ukrajinskými brigádami, jako je mukačevská, užhorodská, Ivovská, lučanská a ruská solncevská brigáda, národnostním principu, kdy je vhodné zmínit např. gruzínskou brigádu, a na klanovém či kmenovém principu, který je charakteristický například pro Čečence.

---

²⁴ GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Str. 16.

V bývalém Československu se ruskojazyčný zločin etabloval velmi rychle, podíl na tom měli vojáci Střední skupiny sovětských vojsk v Československu, zejména bývalí důstojníci, kteří měli kontakty ze své služby zde a využívali je k obstarávání nedostatkového zboží pro obě strany. Již když se pobyt sovětských vojsk chýlil ke konci, tak často fungoval čilý obchod s vojenskou výstrojí a dalším materiálem, který „nebyl vhodný“ k odvozu zpět do Ruska. Vojenská výstroj sovětské armády se nabízela jako suvenýry na turisticky zajímavých místech a časem byla doplněna dalším, typicky ruským zbožím. V polovině 90. let ruskojazyční obsadily většinu stánků na pražském Václavském náměstí, toto podnikání bylo doprovázeno různými formami vydírání, vybírání výpalného (tzv. *racketeeringu*, z Ruského slova reket), růstem krádeží a loupeží v centru Prahy. Pachatelé byli obvykle organizované skupiny ruskojazyčných a oběti ruskojazyční turisté z nástupnických států bývalého Sovětského svazu. Valná část této trestné činnosti zůstala skryta, jelikož oběti se většinou na policii neobraceli, protože v této době byl velmi omezen vývoz oficiálně volně směnitelných měn nástupnických států a navíc byl omezen formou návratné celní deklarace. Toto omezení se však porušovalo, a proto oběti trestných činů raději nic nehlásili, ač se mnohdy jednalo o dost vysoké částky, které měly sloužit k nákupu nemovitosti nebo automobilu. Státní regulace nástupnických států tak nepřímou podporovala z emické perspektivy efektivní a málo riskantní činnost ruskojazyčných zločineckých skupin na našem území a dalších zemích, které ruskojazyční turisté navštěvovali.

Přirozenou součástí života ruskojazyčných kriminálních struktur je pobyt ve vězení, toto je upraveno pravidly a příkazy pro vězně tzv. *zapovedi arestanta*. Jednoduchou formou je vytvořen vzor pro chování a jednání vězňů, který má vytvořit co nejpříznivější podmínky pro pobyt ve vězení a minimalizovat vliv a možnosti vězeňské služby zamezením toku informací vězňů osob vězeňské službě. Jako ukázka slouží rčení „*Našel – mlč, ztratil – mlč, ukradl – mlč, okradli – mlč.*“²⁵

Nejvyšší autoritou ruskojazyčných vězňů každé věznice je „dohlížitel“, který dbá na dodržování těchto pravidel. Vládne „soudní“ a „výkonnou“ mocí nad ostatními

---

²⁵ GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Str. 17.

ruskojazyčnými vězni a o jeho post neustále probíhá velmi tvrdý boj. Dohlážitelé se rekrutují hlavně z autorit a z uzákoněných zločinců, kteří v případě uvěznění nadále požívají privilegovaného postavení, nepracují, mají nejlepší dostupné ubytování, posluhy a ostatní ruskojazyční vězni se jim musí podřídít. Proces schválení dohlážitela může být i výsledkem jednání nejvýznamnějších brigád příslušného teritoria. Důležitým nástrojem k prosazení vůle dohlážitela je svépomocná bank – *obščak*, jejím úkolem je přerozdělování ve věznici cenných věcí jako je káva, tabák, potraviny a další mezi ruskojazyčné vězně. Zdrojem těchto prostředků jsou pokuty za nerespektování pravidel a příkazů pro vězně. Vymahatelnost pokut a výkon rozhodnutí dohlážitela mají na starosti bojovníci neboli *torpeda*. K vedení evidence a správě svépomocné banky může mít dohlážitel pomocníky, zvláště jedná-li se o větší věznici, je toto efektivnější.

Pro dohlážitela, uzákoněné zločince a autority se používá též označení *blatnoj*, což znamená vrchol vězeňské hierarchie. Dohlážitel udržuje spojení s vedením kriminální struktury daného regionu, což je nutné pro zajištění běžné operativy jako je ověřování totožnosti a loajality nově příchozích ruskojazyčných vězňů, plánování a návrhy konkrétní trestné činnosti. Pobyt ve vězení poskytuje na tyto činnosti dostatek času a je zde možnost získání informací i od jiných spoluvězňů. Zajímavým komunikačním prostředkem používaným ruskojazyčnými vězni je *feňa*, vězeňský slang, který se vyvinul z hantýrky používané původně podomními obchodníky, formany, zloději koní, žebráky a prostitutkami, kteří spolu potřebovali komunikovat tak, aby jim ostatní nerozuměli. Feňa má se slovníkem spisovné ruštiny částečně podobnou slovní zásobu, ale slovo má většinou naprosto jiný význam, který lze pochopit pouze v širších souvislostech.²⁶

Další skupinou ruskojazyčných, se kterými se ve vězení je možné setkat, jsou mladí obvinění a odsouzení bez velkých dosavadních zkušeností, kteří jsou ale rozhodnuti pro život za hranou zákona. Přezdívá se jim *kluci – pacani*.

Pracující vězeň se nazývá *chlap – dřič – mužik*. Tito vězni dodržují předpisy věznice, pracují a hlavním jejich cílem je vrátit se ke své rodině na svobodu, trestné činnosti se už nechtějí

---

²⁶ GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Str. 57-58.

věnovat. S uzákoněnými zločinci nebo s autoritami se dělí o výdělek a za to je jim poskytována ochrana.

Vězeň, který není a ani nechce být součástí kriminální struktury, ale požívá ve vězení určitý respekt plynoucí z jeho vlastností nebo možností se nazývá *frajer*. Vězni, kteří vykonávají ve vězení nejpodřadnější práce, se nazývají *ponížení* a na nejnižším stupni ruskojazyčné vězeňské hierarchie jsou *kohouti*, kteří byli na rozdíl od *ponížených* homosexuálně zneužiti. V ruskojazyčné vězeňské hierarchii *ponížení* a *kohouti* nemají možnost postoupit výše.²⁷

Typickým rysem u této skupiny vězňů je téměř naprostá mlčenlivost o skutečnostech týkajících se jejich osoby, rodiny, minulosti včetně té kriminální, nebo postavení ve vězeňské či kriminální hierarchii. Jistá otevřenost se může projevit na počátku věznění, kdy ještě nepůsobí „vnitřní pravidla skupiny“ a nedůvěra k cizincům. V rámci svého společenství se snaží přežít a nevyvolávají konflikty s personálem věznic ani s ostatními vězni. Ke vzniku konfliktu může dojít v případě, že jsou po nich vyžadovány činnosti, které odmítají dělat, případně je stupňován tlak na uposlechnutí příkazu. Může se jednat například o úklidové práce, kdy raději podstoupí kázeňský trest, než aby je vykonali. Konflikt může mít různou podobu od pasivního odporu až po agresi. Pokud ke konfliktu dojde, jde většinou o připravenou, závažnou a nebezpečnou událost.

Příslušníci této skupiny se vyznačují silnou vnitřní soudržností, organizovaností a poslušností svým vězeňským vůdcům. Typický je rovněž jejich odstup od ostatních vězňů a to jak Čechů, tak ostatních cizích státních příslušníků či etnik, který je však vzhledem k respektu až strachu ostatních vzájemný. Jejich hierarchie se do věznic přenáší většinou zvenčí a identifikace jednotlivých pozic uvnitř vězení je velmi náročná. Výše hierarchicky postavení na sebe nijak neupozorňují, konflikty za ně vyřizují pěšáci a lze je částečně identifikovat podle jim prokazovaným projevům úcty od ostatních. Tyto osoby řídí život skupiny ve vězení a jejich pokyny jsou závazné pro ostatní členy. Prostí, níže postavení členové skupiny jsou více přizpůsobiví prostředí věznice a otevřenější, ale tyto pokyny

---

²⁷ GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Str. 7-19.

respektují. Jsou vázání disciplínou, strachem z trestu nebo vyloučením z komunity, která jim poskytuje určitou podporu.²⁸

3.10.2 Skupina z Dálného východu

Ve vybrané skupině zaměřené na Dálný východ je možno spatřit příslušníky států Vietnam, Čína, Srí Lanka a Malajsie. Z údajů poskytnutých Vězeňskou službou ČR za sledované období let 2003 – 2012 je zřejmé, že výskyt občanů Srí Lanky a Malajsie je v českých věznicích spíše výjimečný. Sledovaný počet vězněných osob pocházejících z Číny je sice vyšší, ale ve sledovaném období prudce poklesl.

Do roku 1989 zde byli prakticky jedinými přítomnými Číňany zaměstnanci čínského velvyslanectví. Po roce 1989 však došlo k prudkému nárůstu jejich počtů. V roce 2009 se v České republice nacházelo přibližně 6 000 Číňanů a jejich počet pozvolna klesá. Čínské zločinecké skupiny nemají na území České republiky příliš velkou sílu, zabývají se převážně obchodem s padělaným zbožím, pašováním, nelegální migrací a vývozem finančních prostředků z trestné činnosti, vyznačují se pevnou strukturou a hierarchií. Začátkem 90. let 20. století začali čínské zločinecké skupiny zaměstnávat Vietnamce jako tlumočníky, zprostředkovatele, prodejce zboží a pomocníky při různých, většinou nelegálních činnostech. Vietnamci začali postupně samostatně vstupovat do velkého podnikání a kopírovali v mnoha směrech osvědčené čínské modely. Postupem času se vymanili z čínského područí a došlo k vytlačování tradičních čínských organizací triádového typu z asijského podsvětí v České republice. Po vzájemných neshodách, kdy někteří Číňané požadovali podíl na zisku z lukrativních nelegálních činností provozovaných Vietnamci v západních Čechách na česko-německé hranici, panovalo mezi těmito skupinami značné napětí. Toto napětí vyvrcholilo několika vraždami na západě Čech a po čínských výhrůžkách, kdy bylo vyhrožováno zapálením známé pražské vietnamské tržnice, se neshody vyřešily schůzkou šéfů obou zneprátelených skupin v Praze. Od této schůzky jsou čínsko-vietnamské vztahy v podsvětí relativně klidné.²⁹

---

²⁸ SCHEINOST, *Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích*. Str. 63-69

²⁹ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 96-97

Naprosto zřejmá je dlouhodobá převaha uvězněných osob pocházejících z Vietnamu, která je od roku 2008 navíc spojena s jejich doslova raketovým nárůstem. Pro pochopení současné role Vietnamců v českém kriminálním prostředí je třeba se vrátit zpět do minulosti k vzájemným vztahům mezi tehdejší Československou socialistickou republikou a Vietnamskou demokratickou republikou.

Od 40. let minulého století lze datovat první Vietnamce v České republice, kdy se po únoru 1948 uchýlili pod ochranu československých tajných služeb dva z vietminhských agentů v souvislosti s aférou, která odhalila infiltraci protifrancouzského hnutí odporu ve Vietnamu do nejvyšších míst francouzské armády. V roce 1950 přišel do tehdejšího Československa první student, který se zde dlouhodobě usadil. Vietnamská demokratická republika se v té době potýkala s řadou problémů v důsledku války a koloniálních změn. Do zahraniční pomoci spřátelených zemí se jako člen prosovětského komunistického bloku zapojilo i Československo. Bylo podepsáno několik dohod, rozšířeny obchodní styky a rostl počet darů a investic z československé strany. V souvislosti s rozvojem spolupráce obou zemí začali do Československa proudit vietnamští přistěhovalci od válečných sirotků po studenty a pracovníky v průmyslu. Tehdejší Československo bylo též významným zdrojem zbraní a vojenského materiálu v tamním válečném konfliktu. Po skončení války byly posíleny politicko-hospodářské vztahy v rámci RVHP a Československo vyváželo do Vietnamu průmyslové zboží či investice výměnou za zemědělské výrobky nebo suroviny. Ve snaze snížit rostoucí rozdíl ve vývozních a dovozních vztazích a splatit válečné dluhy začala tehdejší Vietnamská vláda vyvážet do Československa pracovní sílu. Počet Vietnamců tak stále stoupal a začátkem 80. let 20. století pobývalo na území tehdejšího Československa kolem 35 000 Vietnamců, někteří se zde adaptovali, uzavřeli manželství a naučili se dobře česky.

V polovině 80. let začala spolupráce upadat, vietnamští dělníci byli zaměstnáváni v nepopulárních a špatně placených profesích, vietnamští koordinátoři byli postupně zapojováni do organizování placené migrace a černého trhu, snažili se tak vylepšit své příjmy a nízkou životní úroveň. Brzy zjistili, že zde existuje silná poptávka po módním zboží ze Západu, jako byly jeansy, elektronika a digitální hodinky. V textilních továrnách začali z

ukradeného materiálu určeného na export vyrábět falešné oblečení se značkami známých západních firem. Dalším zdrojem jejich příjmů byl dovoz a prodej poptávaného zboží s falešnými značkami z Asie. Ti, kteří se chtěli vrátit zpět do Vietnamu, se snažili vylepšit svoji budoucí ekonomickou situaci tím, že zde nakupovali šicí stroje, vzduchovky, malé motocykly atd. a nechávali je zasílat oficiálně pronajatými letadly určenými pro přepravu pracovníků zpět do Vietnamu. Dodnes není jasné, zda se stejnou cestou do Československa pašovalo zboží s falešnými značkami z asijských zemí, ale černý trh přes Hanoi fungoval léta.

Následné politické změny koncem 80. let 20. století otevřely dveře pro velký rozmach tohoto obchodu a přinesly další příležitosti pro „podnikání“ tohoto typu. V této době též končily smlouvy a stipendia umožňující pobyt vietnamským studentům a pracovníkům a Československá vláda se rozhodla zaplatit kompenzaci těm, kteří se rozhodnou vrátit se domů ještě před vypršením kontraktu. Většina se však rozhodla zůstat v Československu, či emigrovat na Západ. V souvislosti s přeměnou právního systému, přechodem k tržnímu hospodářství a rekonstrukcí policejního aparátu pro ně bylo relativně snadné obdržet povolení k trvalému pobytu a zřízení živnosti. Mezery v legislativě jim umožnily založit si obchodní firmy a vyhnout se tak návratu do Vietnamu. Pronajímali si stánky na tržnicích a obchodovali s levným textilem a elektronikou. Nejvýznamnější komunity se koncentrovaly ve velkých městech a v pohraničí, tedy v místech, kde se dal předpokládat největší zisk, a začaly se objevovat první výrazné osobnosti vietnamského kriminálního podsvětí.³⁰

Začal se rozvíjet vietnamský organizovaný zločin a největšího rozmachu dosáhl v letech 1997 – 2002. Charakterizovat a analyzovat vietnamskou kriminální síť, popř. síť vietnamského organizovaného zločinu, je značně obtížné jednak z důvodu značné zakonspirovanosti, což je však znakem i ostatních zločineckých uskupení, ale hlavně pro jejich volnou strukturu postrádající pevné uspořádání. Při různém stupni kooperace operuje na našem území relativně velké množství skupin, které si navzájem konkurují a jsou propojeny zájmovými, obchodními a často i rodinnými vazbami. Menší skupiny jsou často uspořádané kolem jedné či dvou silných osobností a velké skupiny se dělí do sekcí

---

³⁰ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 76-82

zabývajících se různou trestnou činností. Nad těmito sekcemi stojí boss nejsilnější sekce, kdy se nezřídka jedná o „respektovaného muže“.

Vietnamské sítě se často překrývají na území, kde působí, a jsou propojeny mnoha kanály a napojeny i na jednotlivé pachatele trestné činnosti. Vzniklé skupiny se zaměřují na páchání širokého spektra trestné činnosti, někdy spolu spolupracují, ale často si konkurují a přebírají si druhy aktivit, což v případě již zmíněného překrývání činnosti na daném území vyvolává vznik konfliktů mezi skupinami. Skupiny mající například dobré kontakty ve státní správě, silný vliv ve vietnamské komunitě a disponující větším objemem finančních prostředků jsou často v nadřazeném postavení a menší skupiny se jim podřizují.³¹

Pro lepší pochopení vztahů uvnitř komunity si je třeba vysvětlit některé souvislosti, na kterých je založen mechanismus jejího fungování. Tradiční Vietnavec se nepovažuje za individuum, ale za součást širší sociální jednotky, rodiny, vesnice nebo gangu. Individualismus, který je základem moderní, západní společnosti, je pro Vietnamce nepochopitelný. Po odchodu ze země jsou odloučeni od svých rodin, přátel a v nových zemích, kde se usadili, cítí potřebu se spojovat a vytvářet sekundární sociální jednotky. Tento fenomén bývá označován odborníky jako tzv. „*vesnická mentalita*“. Toto je podpořeno jejich neznalostí nového prostředí, jazyka, vztahem majoritní společnosti a jejich etnickými a kulturními odlišnostmi, což vede k jejich izolaci a vytváření paralelních struktur. Dalším nebezpečným fenoménem je často mylný pocit „dočasnosti“, který vede k bezohlednému využívání veškerých možných zdrojů v nových zemích směřující k dosažení maximálních zisků v minimálním čase bez ohledu na platnost místních právních norem, odkud je už jen krůček k zapojení se do místní kriminální sítě. Pro vietnamské kriminální sítě je typické slučování legálních a nelegálních aktivit a jejich silný průnik dovnitř komunity. Sféry legálních a nelegálních činností jsou propojeny postavami „bossů“ a „respektovaných mužů“, kteří navenek působí jako seriózní členové společnosti, mívají kontakty ve státní správě a v politice.³²

---

³¹ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 146-147

³² NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 16-18.

V modelu zmíněné „vesnické mentality“ převládá názor, že problémy se vyřeší efektivněji v rámci komunity než obrácením se na úřady příslušné hostitelské země. Způsob řešení problémů či konfliktů je takový, že osoba, která se cítí být poškozena, se obrací na „respektovaného muže“ s žádostí o radu a pomoc. Následná pomoc je pak odměněna formou finanční kompenzace nebo protislužbou. „Respektovaným mužem“ bývá většinou starší muž, vysokoškolsky vzdělaný na české univerzitě, se slušnou společenskou pověstí a ekonomickým zázemím. Od poloviny 90. let 20. století zastávají role „respektovaných mužů“ podnikatelé, majitelé velkých tržnic, kteří přišli do České republiky krátce po revoluci v roce 1989. Někteří „respektovaní muži“ dosáhli tohoto postavení jako pachatelé trestné činnosti, kteří včas investovali zisk z trestné činnosti do podnikatelských či jiných oficiálních aktivit a dokázali tím legalizovat finanční prostředky získané ilegální činností. Status „respektovaného muže“ není ve vietnamské komunitě pouze otázkou obchodního úspěchu nebo bohatství, ale i reálných možností ovlivnit dění ve společnosti, množství kontaktů ve státní správě, politice a schopnosti vynutit si uznání rozhodnutí při řešení sporů v komunitě. V souvislosti s hospodářskou krizí se někteří „respektovaní muži“ zapojují do některých druhů výnosné trestné činnosti, jako je vydírání nebo pěstování marihuany. Tyto činnosti provozují přes prostředníky a sami se podílejí finančně, stejně tak skrze prostředníky využívají kontaktů v státní správě a na úřadech. Někteří „respektovaní muži“ dosáhli svého postavení jako „*bo doiové*“ neboli kriminální delikventi. *Bo doiové* se obvykle věnují samostatným kriminálním aktivitám, jako jsou krádeže, loupeže, vydírání atd., a zároveň vykonávají pro hierarchicky výše umístěné vietnamské zločince zvláštní úkoly, zpravidla směřované do vlastní komunity. Rekrutují se z neúspěšných přistěhovalců, mladistvých a většinou jsou závislí na drogách či herních automatech.³³

V současné době je vietnamský organizovaný zločin spojen se třemi hlavními aktivitami a to ekonomickou kriminalitou, nelegální migrací a drogovou kriminalitou. Posledně jmenovaná činnost prožívá momentálně ohromný rozvoj v podobě velkopěstíren konopí. Tato činnost je provozována v pronajatých bývalých objektech JZD, odlehlých stacích, halách a sklepech rodinných domů. Tyto objekty jsou vybaveny sofistikovanými zařízeními umožňujícími částečně či plně automatický provoz vzduchotechniky, zavlažování a svícení

---

³³ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 141- 144.

nezbytné pro produkci rostlin marihuany. Zároveň se zde drogy suší a procházejí konečnou úpravou k distribuci. Dále se vietnamští zločinci zabývají také distribucí tvrdých drog, jako je např. heroin a pervitin. Silným ředěním různými látkami zvyšují zisky z jejich prodeje, kdy k jejich přímé distribuci využívají Romy nebo Čechy. Postupem času získali Češi větší vliv ve vietnamských kriminálních sítích, kdy ze začátku byli zapojováni jako prostředníci k vytipování a případnému pronájmu nemovitostí vhodných k provozování trestné činnosti. V některých případech však došlo i k výměně rolí, kdy Češi provozovali velkopěstírnu a Vietnamce používali jako levnou pracovní sílu zabezpečující provoz pěstírny. Využívání Vietnamců jako levné pracovní síly souvisí spíše s jejich výše zmíněnou nelegální migrací a s obchodem s lidmi, což je spojeno s nelegální otročskou prací a s prostitucí ve prospěch zločinecké organizace. Problematika obchodu s lidmi je sekundární projev vietnamské migrace a svoji roli zde hrají pracovní agentury pohybující se na hraně legality a ilegality. Jako levná pracovní síla nebo obsluha zařízení ve velkopěstírnách končí velmi často osoby, které jsou agenturou podvedeny nebo okrádány a stávají se snadnou obětí zločineckých skupin. V oblasti prostituce Vietnamci nově mimo asijských dívek využívají Češky a Ukrajinky, které nabízejí i mimo jejich komunitu. V ekonomické oblasti jde především o tradiční daňové podvody, padělatelské aktivity a pašování zboží, které je dále prodáváno na jimi ovládaných tržnicích.³⁴

Věznění cizí státní příslušníci pocházející ze zemí Dálného východu, zejména Vietnamci, se od výše uvedené skupiny vězňů pocházejících z bývalého SSSR výrazně liší. Není pro ně problém hovořit o sobě, životě nebo rodině. Jsou velmi přizpůsobiví vězeňskému prostředí, nevytvářejí vnitřní organizační sítě a nesnaží se izolovat od ostatních vězňů. Jsou většinou hodnoceni jako zdvořilí, vstřícní, komunikativní a bezproblémoví. Jistý problém je však spatřován ve vztahu k jejich mentalitě, kdy nedávají najevo své pocity a je těžké rozpoznat jejich aktuální skutečný psychický stav. Navenek jsou stále slušní, usměvaví, ale při překročení určité meze při jednání s nimi může přijít naprosto nečekaný výbuch nekontrolovatelné agrese. U Číňanů je situace obdobná, projevuje se však větší problém v komunikaci než u Vietnamců, jejich dorozumívací schopnosti jsou více omezené a rovněž nejsou tak dobře adaptováni v prostředí českých věznic.³⁵

---

³⁴ ŠMÍD, Tomáš a KUPKA Petr. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. Str. 142-144

³⁵ SCHEINOST, Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích, str. 69

3.10.3 Balkánská skupina

Balkánský organizovaný zločin osciluje mezi nižší a vyšší zločineckou úrovní a v některých aspektech trestné činnosti dokonce dominuje. Srbské či chorvatské skupiny se v České republice projevují jen velmi omezeně a většinou jde pouze o jednotlivce spolupracující s albánskými klany.

Albánci se v České republice usazovali od začátku 90. let 20. století, někteří jednotlivci ještě před rokem 1989, kdy se většinou jednalo o ty, kteří si našli české partnerky na plážích Jadranu. Mnozí zločinci označovaní jako Srbové nebo Chorvati jsou většinou etnickými Albánci, nebo bosenskými muslimy. Albánci z vlastní Albánie začali opouštět domovinu mnohem později a jejich průnik mimo zemi původu není příliš rozsáhlý. Důvodem byli vnitropolitické podmínky diktované prezidentem Hodžou. Naopak kosovští Albánci, kteří se po Evropě volně pohybovali více než o 10 let dříve díky jugoslávskému Titově volnějším režimu, dominují zločineckému světu. Důvodem k odchodu ze země byl fakt, že Kosovo patřilo k nejchudší a nejméně perspektivní části regionu, navíc s relativně vysokou porodností etnických albánských obyvatel. Kosovští Albánci ovládali v některých momentech prakticky celou Evropu, pokud šlo o pašování a distribuci heroinu, a s touto aktivitou se začali realizovat i po příchodu do České republiky. Silné vazby fungovaly směrem k tureckým gangům a později nad nimi začali kosovští Albánci dominovat. Postupem času zaujali důležité pozice v distribuci dalších drog, zejména kokainu.

Začátkem 90. let 20. století měli svoji hlavní základnu v Praze a později po rozšíření aktivit se důležitou základnou albánských klanů stalo Brno. V této době se Albánci začínají zajímat i o jiné aktivity jako je hazard, prostituce, lichva a s tím spojené praní špinavých peněz. Organizace jejich zločineckých struktur stojí především na klanové pospolitosti, kdy velikost klanů je relativně značná a jejich základ nemá čistě kriminální podobu, což přispělo k jistému stereotypnímu pohledu na celou albánskou komunitu. Je třeba však zmínit, že míra zapojení etnických Albánců do trestné činnosti je ve srovnání s jinými komunitami opravdu velmi vysoká. Kosovští Albánci dominují zejména v drogové kriminalitě a obchod s heroinem v České republice je prakticky v jejich rukou. Zaujímají silné pozice i v rámci

dovozu kokainu a nevyhýbají se ani obchodu s efedrinem a metamfetaminem. Mají vazby především na romské klany a na různé pozice využívají i Čechy. Česká republika funguje pro svoje umístění jako základna pro další distribuci drog, které se sem dostanou po tzv. „*balkánské cestě*“, kdy heroin původem z Afghánistánu pachatelé přepravují zejména přes území Turecka, Makedonie a Bulharska.

Balkánská cesta hraje historickou úlohu v pašování drog, zejména heroinu. Po tranzitu přes Pákistán, Írán a Turecko se dělí se na jižní větev, která vede přes Řecko, Bývalou jugoslávskou republiku Makedonii, Albánii, Itálii, Srbsko, Černou Horu a Bosnu a Hercegovinu, a severní větev, která vede přes Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Rakousko, Německo a Nizozemí. V současné době jsou obě větve z hlediska množství pašovaných drog stejně významné.³⁶ Drogy pak dále putují do Spolkové republiky Německo a do skandinávských zemí. V určitých lokalitách dominují i v jiných činnostech, jako je organizování prostituce a racketeeringu.

Poslední dobou dochází v České republice k vytváření aliancí mezi vietnamskými a albánskými zločineckými skupinami. Pronikání na vyšší úroveň kriminálního světa je v případě těchto skupin spíše výjimečně, drží se svých aktivit a využívají silné pozice k legalizaci příjmů pocházejících z trestné činnosti. Jejich kontakty ve státní správě dosahují na jednotlivé policejní okrsky, radnice a případně odbory celorepublikových policejních útvarů. Nebezpečí pro Českou republiku spočívá v jejich mezinárodních vazbách.

Další aktivní balkánskou kriminální skupinou je bulharská skupina, která v druhé polovině 90. let 20. století zaujímala silné pozice v organizování prostituce. Bulharské skupiny působily hlavně v Praze, na Chomutovsku a Teplicku, kde ovládaly především pouliční prostituci. Jejich typickým rysem bylo, že k prostituci využívaly převážně svoje krajanky. Bulharské skupiny také organizovaly vykrádání bankomatů, kapesní krádeže, hlavně okrádání zahraničních turistů a rovněž vystupovaly jako falešní policisté nebo revizoři. Stálejší propojení na české kriminální prostředí není známo.³⁷

---

³⁶ Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou. *Stav drogové problematiky v Evropě: výroční zpráva za rok 2006*. Str. 66

³⁷ ŠMÍD, Tomáš a KUPKA Petr. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. Str. 132-139.

Skupiny vězňených osob pocházející z Balkánu mají temperamentnější povahu, jsou živější, prudší, v jejich projevech může častěji docházet ke zkratovitým a agresivním reakcím. Jsou hodnoceni jako svojí mentalitou blízcí k Arabům. Hierarchie a organizace mezi nimi uvnitř vězení nefunguje, jeví se spíše jako individualisté. Jistou zvláštností je, že nesnáší udělování příkazů od ženského personálu věznic a nechtějí s nimi komunikovat. Komunikují s nimi pouze v případech, kdy si od kontaktu s nimi něco slibují.³⁸

3.10.4 Skupina z Blízkého a Středního východu

Organizovaný zločin z oblasti Blízkého a Středního východu není tak známý jako ostatní výše uvedené zločinecké skupiny, přesto jde o nebezpečný fenomén. Ve světě si získává pověst svojí flexibilitou a propojením s extremistickými a teroristickými organizacemi.

V této oblasti nejsou žádná větší seskupení typu mafie, přesto jde o velmi závažné zločinecké aktivity, které se odlišují výraznými kulturními specifiky. Na rozdíl od např. „ruskojazyčných“ či podobných skupin s pevnou, hierarchickou strukturou je pro ně charakteristická nahodilost a vyčkávání na příležitost pramenící ze středovýchodní kultury. Seskupení jsou charakteristická vysokou mobilitou a schopností regenerace, čímž nahrazují profesionalitu a sofistikovanost v páchání trestné činnosti. Pevnější vazby jsou zaznamenány v případech nutnosti kooperace na dlouhodobých činnostech a při spolupráci s dalšími zločineckými skupinami. Rovněž spolupráce s nejrůznějšími náboženskými, extremistickými a teroristickými seskupeními je poměrně častá, čímž se značně zvyšuje rizikovitost této skupiny.

Od počátku 90. let 20. století docházelo k průniku migrantů ze zemí Blízkého a Středního východu skrze postkomunistické země do střední Evropy, kdy jedním z důvodů byly v minulosti dobré styky s arabským světem. Studovali zde arabští studenti, pracovali tamní pracovníci. Po politicko-ekonomických změnách začátkem 90. let 20. století se někteří z nich do Evropy vrátili a začali využívat místní znalost a kontakty k legálním i nelegálním

---

³⁸ SCHEINOST, Miroslav. *Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích*. Str. 70

aktivitám. Tito migranti nalézají pracovní příležitosti pouze v relativně úzce zaměřeném prostoru služeb a je pro ně příznačná snaha rychle vydělat velké množství peněz.

Postavení zločineckých skupin z Blízkého a Středního východu má svoji tradici v obchodních a kulturních vazbách na české prostředí. Před rokem 1989 byla v rámci pomoci rozvojovému světu udělována stipendia arabským studentům na vysokých školách a rovněž byl podporován palestinský odboj proti Izraeli. Tito studenti mimo jiné studovali i v zařízeních tehdejšího Ministerstva vnitra a získali tak povědomí o metodách a fungování zdejších bezpečnostních sborů. Určitá část studentů zůstala v tehdejší Československé socialistické republice, kde začali po roce 1989 mimo jiné organizovat trestnou činnost. Nelegálně získané příjmy investovali do podnikání, pohostinství a cestovního ruchu, čímž částečně legalizovali své aktivity. Z ochoty zapojit se do jakékoliv činnosti generující vysoký zisk vyplývá trestná činnost spojená s drogami.³⁹ Dlouhodobě se zaměřují především na pašování drog. Nejvýznamnější činností je pro ně pašování hašiše a marihuany z Blízkého východu a z oblastí severní Afriky. Hlavní výtěžnou činností je obchod s marihuanou a v poslední době též s mnohem výnosnějším heroinem. Podle Interpolu některé evropské zločinecké organizace přímo podporují pěstování konopí v severní Africe a tento fakt potvrzuje i to, že zhruba dvě třetiny hašiše, který se podařilo v západní Evropě zadržet, pocházely původem právě ze severní Afriky. Hlavní oblastí pro pěstování konopí je Maroko, Alžírsko, Tunis a Libye.⁴⁰ Dále jsou aktivní v nelegálních obchodech se zbraněmi, kradenými automobily, organizováním nelegální migrace, leasingových podvodů a finančních machinací, jejichž cílem je legalizovat výnosy z trestné činnosti.

Podstatným nebezpečím spatřovaným v činnostech této skupiny je výše zmíněné napojení na aktivity teroristů, kdy i na území České republiky byl zaznamenán pohyb blízkých spolupracovníků Usámy bin Ládina z teroristické organizace al-Káida.⁴¹

---

³⁹ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 64-73.

⁴⁰ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafí a boj proti nim*. Str. 80

⁴¹ NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Str. 73-81.

Věznění příslušníci skupiny pocházející z Blízkého a Středního východu se jeví jako individualisté bez výraznější tendence ke sdružování a v prostředí věznice se spíše drží stranou. Potřeba se sdružovat se však může objevit při některých náboženských příležitostech. Náboženská pravidla mohou u této převážně islamistické skupiny převážit nad pravidly věznice. Konflikt může vyvolat jejich přijímání výhradně muslimské stravy a to pouze v určitém čase, bezpečnostní či zdravotní prohlídka nebo vyrušení při modlitbě. Vnitřní hierarchie této skupiny ve věznicích nehraje podstatnou roli, jejich vyšší koncentrace však způsobuje problémy mezi nimi navzájem a občasné problémy s hygienickými návyky mohou vyvolat konflikt při umístění mezi ostatními vězni. Jejich projevy jsou prudší, rychle reagují na podněty, ale na vyvolání hromadných nepokojů nemají sílu ani podporu ostatních vězňů.⁴²

---

⁴² SCHEINOST, Miroslav. *Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích*. Str. 69-70.

4 Analytická část

Analytická část této diplomové práce se soustředí na grafické zobrazení a popis vývoje celkového počtu vězněných osob v České republice, celkových průměrných ročních nákladů na jednoho vězně, výdajů na Vězeňskou službu České republiky a počtu mimořádných událostí. Pozornost je především věnována problematice cizích státních příslušníků vězněných v České republice včetně mimořádných událostí jimi způsobených. Ve svém závěru se analytická část této diplomové práce věnuje změně poměrů skupin vězněných cizích státních příslušníků v České republice ve vybraném období včetně vývoje vybraných skupin. Pro potřeby této práce byla pozornost zaměřena na skupiny vězňů bývalého SSSR, Dálného, Blízkého a Středního východu a balkánských států.

4.1 Východiska analytické části

Věnovat se problematice cizích státních příslušníků je důležité především z hlediska aktuálnosti a zajímavosti tématu pro širokou veřejnost a praktického přínosu pro příslušníky i zaměstnance Vězeňské služby České republiky.

Analytická část je založena na zpracování statistických dat, jejich výběru, třídění, porovnání a následné interpretaci. Na základě vybraných dat je v závěru diplomové práce zpracováno zhodnocení výsledků, návrhy a doporučení.

4.2 Osoby vězněné v České republice

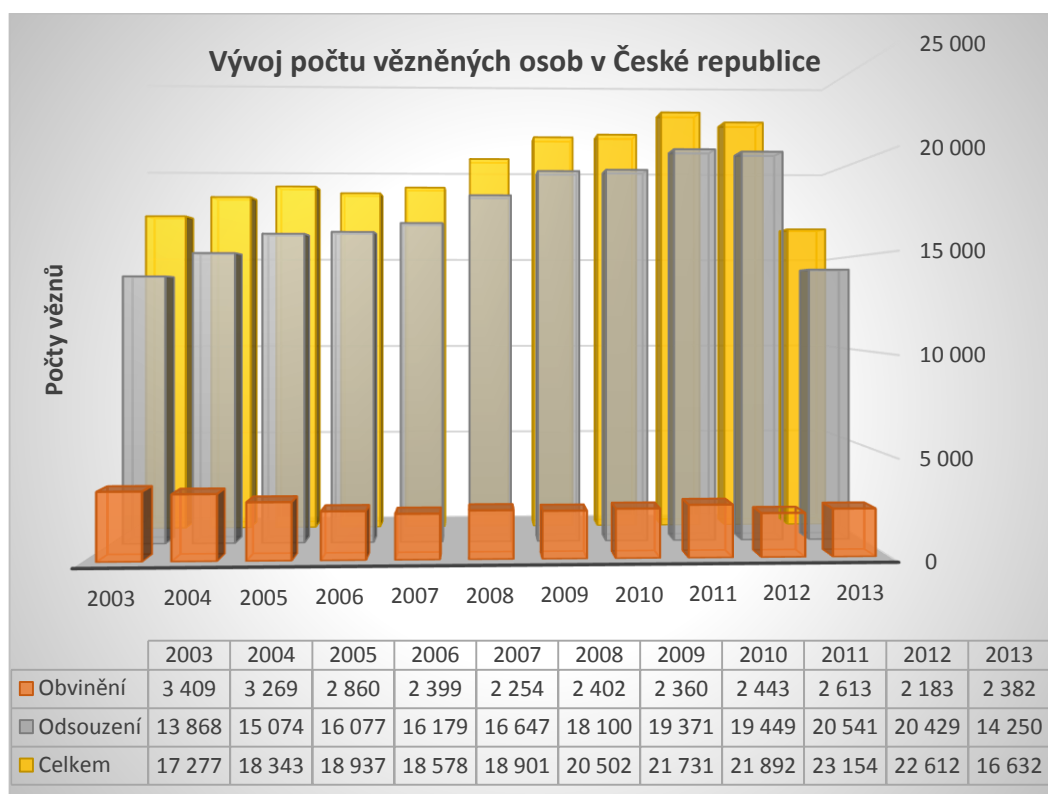
V České republice žije kromě majoritního obyvatelstva určitá část cizinců. Podle údajů Českého statistického úřadu tuto část tvoří zhruba 420 tisíc cizích státních příslušníků, kteří představují přibližně 4,2 % celkové populace obyvatel České republiky. Někteří cizinci jsou na území České republiky rovněž pachateli různé trestné činnosti. Zeman (2011) uvádí, že „občané s cizí státní příslušností se v roce 2008 dopustili zhruba 8 % ze všech objasněných skutků“⁴³, z čehož plyne, že cizí státní příslušníci tvoří i určitou část osazenstva věznic v České republice.

---

⁴³ ZEMAN, Petr. *Veřejnost a trestní politika*. Str. 90

4.2.1 Vývoj počtu vězňů v České republice

Není tajemstvím, že Vězeňská služba České republiky se dlouhodobě potýká s rostoucími počty vězňů. Tento trend pokračuje již od 90. let 20. století a jde o jeden z nejzávažnějších problémů Vězeňské služby vůbec.

Graf č. 1: Vývoj počtu vězňů v České republice za období 2003-2013. Zdroj: Vlastní práce

Jak ukazuje graf č. 1, celkový stav vězňů byl na počátku sledovaného období v roce 2003 na hodnotě 17 227 osob a během sledovaného období stále stoupal. K 31. 12. 2012 byl počet vězňů 22 612. Zde je patrný relativní nárůst o 31 %, což představuje nárůst o 5 335 vězňů oproti roku 2003. Pouze pro představu, tento nárůst vězňů za sledované období představuje více než 4 násobek kapacity Věznice Plzeň Bory, která je největší v České republice. Konec sledovaného období, rok 2013, ukazuje hodnotu 16 632 osob. Tento výrazný pokles souvisí s amnestií prezidenta republiky z 1. 1. 2013, při které bylo propuštěno 6 443 osob, což představovalo přibližně 26% celkového počtu vězňů. Tato amnestie na nějaký čas snížila přeplněnost věznic, nelze se však domnívat, že počty vězňů nebudou dále narůstat.

Jak je zřejmé z uvedeného grafu, tak největší podíl na celkovém počtu vězňů mají odsouzení, jejichž počty se neustále zvyšují a ve sledovaném období před amnestií v roce 2012 se počet odsouzených zvýšil o 47,3 % oproti roku 2003. V roce 2013 bylo po vyhlášené amnestii uvězněno průměrně pouze zhruba o 3 % více osob, než na začátku sledovaného období. Naopak počty obviněných se během sledovaného období dlouhodobě postupně snižují, za sledované období se snížil počet obviněných přibližně o 30 %. Zmiňovaná amnestie se na stavu jejich počtů v roce 2013 zásadně neprojevila.

4.2.2 Vývoj průměrných ročních nákladů na jednoho vězně

Průměrné roční náklady na jednoho vězně nejsou zrovna zanedbatelné a mohou se lišit podle věznice, ve které obviněný nebo odsouzený vykonává výkon vazby nebo výkon trestu odnětí svobody. Obecně lze říci, že vyšší průměrné náklady na vězně jsou nepřímo úměrné velikosti věznice a náklady na obviněné jsou vyšší než na odsouzené. Průměrné roční náklady lze vztahovat buď k organizační jednotce, nebo k celé Vězeňské službě České republiky.

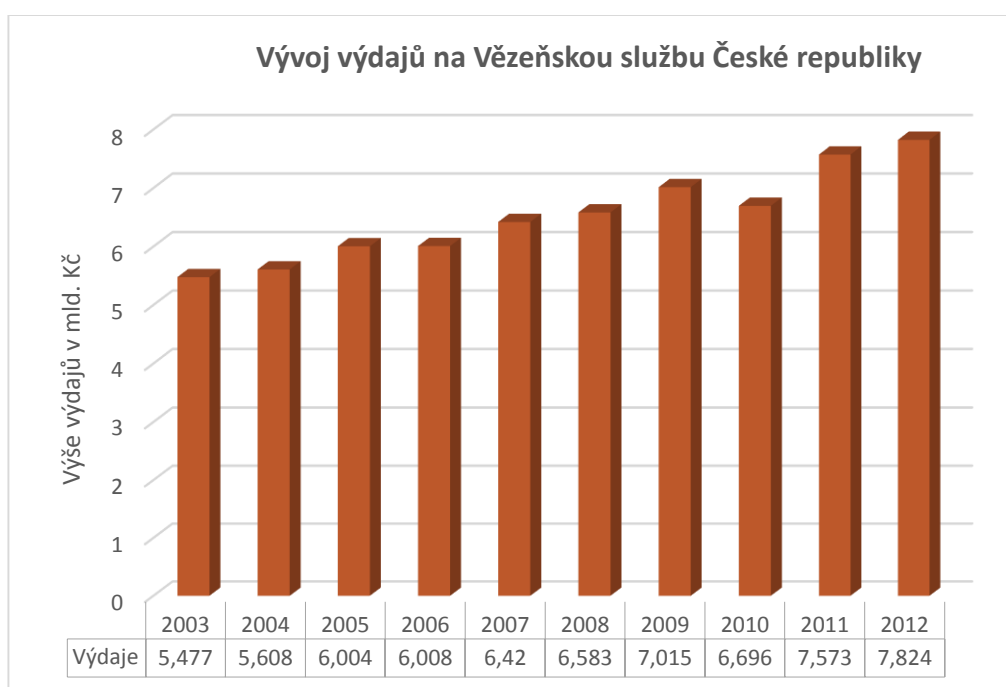

Graf č. 2: Vývoj průměrných ročních nákladů na jednoho vězně za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Jak je vidět na grafu č. 2, průměrné roční náklady na jednoho vězně se v průběhu sledovaného období nevyvíjejí kontinuálně, ale téměř vždy přesahují hodnotu 300 tisíc Kč ročně. Jedinou výjimku tvoří rok 2011, kdy průměrné roční náklady byly „pouhých“ 276 670 Kč. Naopak nejvyšší průměrné náklady na jednoho vězně byly v roce 2007, kdy tyto náklady představovaly 336 108 Kč na jednoho vězně. V roce 2012 byly průměrné roční náklady oproti roku 2003 vyšší pouze o 3,5 %, což vyjádřeno absolutně představuje nárůst o 11 573 Kč. Pokud se tyto náklady přepočtou na denní, tak v roce 2003 byly průměrné denní náklady na jednoho vězně 884 Kč a o 10 let později tyto náklady představují 916 Kč.

4.2.3 Výdaje na Vězeňskou službu České republiky

Na základě zákona o státním rozpočtu České republiky jsou každoročně Vězeňské službě České republiky stanoveny limity výdajů. Prostředky jsou vynakládány na běžnou činnost, investiční činnost a na program protidrogové politiky. Nedostatečný objem prostředků bývá z důvodů dlouhodobého růstu počtu vězňů a s tím souvisejícím růstem nezbytných provozních výdajů navyšován se souhlasem vlády a Rozpočtového výboru Poslanecké sněmovny. K navýšení výdajů dochází z vládní rozpočtové rezervy převedením poskytnutím finančních prostředků z justiční části rezortu, nebo použitím finančních prostředků důchodového nebo sociálního pojištění.

Graf č. 3: Vývoj výdajů na Vězeňskou službu České republiky. Zdroj: Vlastní práce

Jak je názorně vidět na grafu č. 3, výdaje na provoz Vězeňské služby České republiky prakticky neustále rostou. Souvislost lze spatřovat jednak v meziročním růstu cen obecně, ale hlavní důvod je dlouhodobý nárůst počtu vězňených osob. V průběhu sledovaného období lze zaznamenat pouze jediný pokles výdajů a to v roce 2010. I přes snížení platů příslušníků Vězeňské služby České republiky o 10 %, které bylo platné od 1. 1. 2011, a tím zamýšlené celkové snížení výdajů, se tento růst nezastavil a koncem sledovaného období, tj. v roce 2012, byl zaznamenán nárůst výdajů o 43 % oproti roku 2003, což v absolutních číslech znamená navýšení výdajů o přibližně 2,35 miliard Kč.

4.2.4 Vývoj počtu mimořádných událostí

Mezi mimořádné události, které se stávají ve věznicích, patří útěk z věznice nebo při eskortě, odchod z nestřeženého pracoviště, zneužití volného pohybu, nevrácení se z přerušeni výkonu trestu, úmrtí vězně, sebevražda, hladovka, hromadné nepokoje a napadení příslušníka nebo občanského zaměstnance.

Graf č. 4: Vývoj počtu mimořádných událostí ve věznicích České republiky za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Jak je vidět názorně na grafu č. 4, mimořádné události ve věznicích nejsou ničím výjimečným. Vězeňská služba ČR se snaží těmito událostem všemožně předcházet a předvídat jejich vznik, ale vzhledem k charakteru instituce je prakticky nemožné tyto události naprosto eliminovat. Na průběhu grafu je patrné, že v roce 2004 byl zaznamenán rekordní počet mimořádných událostí a po uklidnění situace je jejich počet vyšší ještě v roce 2008. Na těchto vysokých hodnotách mimořádných událostí mají svůj podíl hromadné nepokoje, které souvisely s novelizací zákona o výkonu trestu odnětí svobody, účinného od 1. 6. 2004. Tato novela se týkala úpravy povinnosti hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody a rovněž nově upravovala nakládání s finančními prostředky odsouzených, které jim byly zaslány třetí osobou. K řešení těchto nepokojů, bylo potřeba kromě pohovorů a jednání použít i zákrok pod jednotným velením. Další dvě hromadná vystoupení byla zaznamenána v roce 2008 ve Věznici Horní Slavkov a Věznici Kyšperk nad Ohří a to v souvislosti s odmítáním stravy a nespokojeností s přeplněností ubytovacích kapacit.

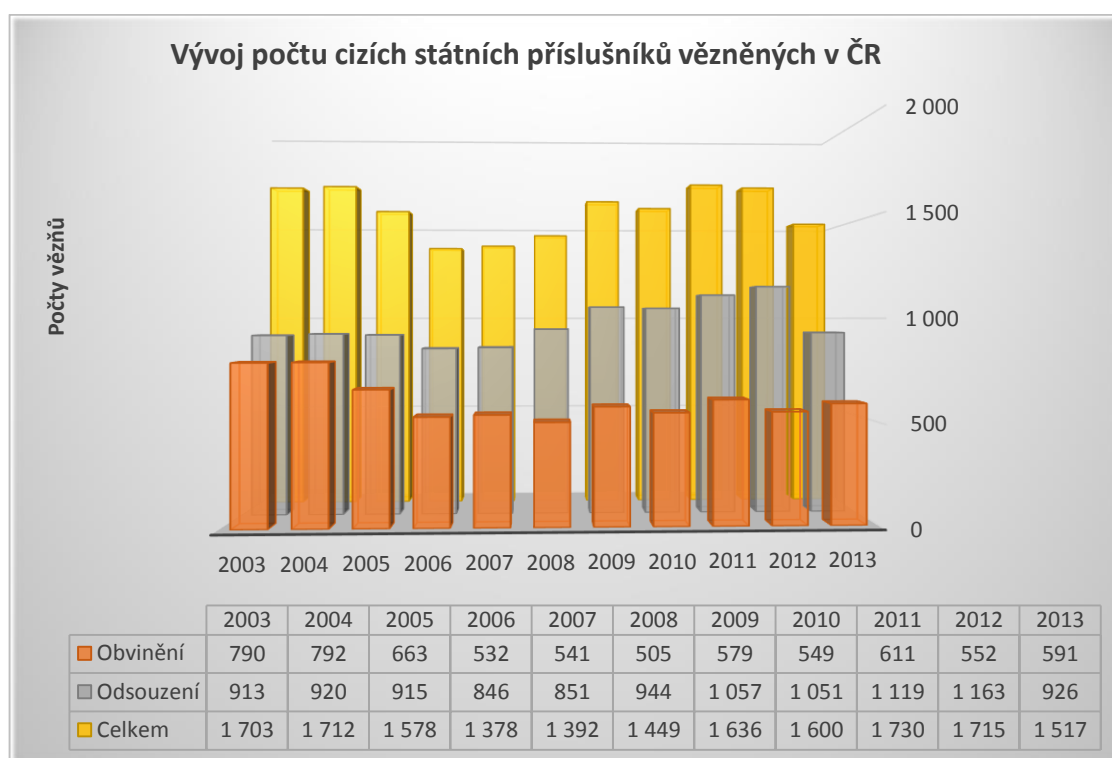
4.3 Cizí státní příslušníci věznění v České republice

V souvislosti s politicko-ekonomickými změnami po roce 1989 a s tím souvisejícím otevřením hranic se podstatným způsobem začala měnit národnostní struktura v českých věznicích. Vzhledem ke geografickému umístění České republiky v Evropě se zde kromě tranzitu východ - západ spousta zločinců i usadila a páchala trestnou činnost. Vězeňská služba, respektive tehdejší Sbor nápravné výchovy, byl postaven před problémy související s nárůstem cizích státních příslušníků a z toho plynoucího nebezpečí možných konfliktů.

Ke zpracování přehledných grafů jsou v práci využita vybraná data zveřejňovaná v pravidelně vydávaných Statistických ročenkách Vězeňské služby České republiky. Vývoj vybraných ukazatelů je sledován v delším časovém horizontu, tj. od roku 2003 do roku 2013, respektive do roku 2012, pokud data z roku 2013 nebyla v době odevzdání práce publikována.

4.3.1 Vývoj počtu vězňených cizích státních příslušníků

Určitý podíl osob vězňených v České republice tvoří cizí státní příslušníci. Jedná se skupiny i jednotlivce z různých zemí, kteří jsou často charakterističtí druhem páchané trestné činnosti. Podíl zastoupení cizích státních příslušníků v Českých věznicích, se dlouhodobě pohybuje kolem 7 % z celkového počtu všech vězňů. Ve vztahu k obviněným tvoří kolem 22 % a u odsouzených je zastoupení cizích státních příslušníků kolem 5 %.

Graf č. 7: Vývoj počtu vězňených osob v České republice za období 2003-2013. Zdroj: Vlastní práce

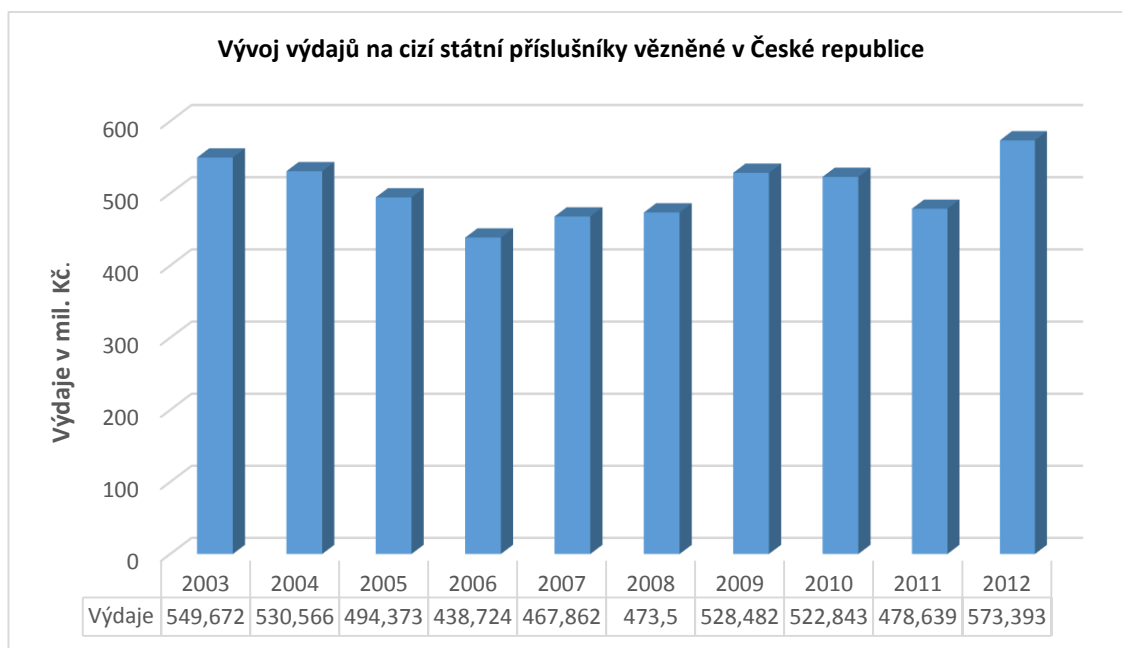
Jak ukazuje graf č. 7, stav počtu vězňených cizích státních příslušníků v České republice se dlouhodobě pohybuje přibližně v intervalu 1 400 až 1 700 osob. Nejvyšší počet 1 730 osob byl zaznamenán v roce 2011 a nejnižší počet 1 378 osob v roce 2006. Přes výkyvy v počtech cizinců, zejména pokles v letech 2006 – 2008, je počet vězňených cizích státních příslušníků na začátku a na konci sledovaného období téměř totožný, kdy nárůst v roce 2012 oproti roku 2003 představuje pouhých 12 vězňů. Za výrazným poklesem, který je patrný v roce 2013, stojí amnestie prezidenta republiky z 1. 1. 2013, kdy brány českých věznic opustilo v měsíci lednu roku 2013 celkem 317 cizích státních příslušníků.

Z celkového počtu vězněných cizích státních příslušníků roste znatelně podíl odsouzených vězňů oproti obviněným. V roce 2012 lze u odsouzených vězňů sledovat nárůst o 27,3 % oproti odsouzeným v roce 2003. Díky výše zmíněné amnestii byl stav odsouzených cizích státních příslušníků v lednu 2013 téměř totožný jako na začátku sledovaného období v roce 2003, kdy rozdíl činil 13 vězňů.

Na vývoji počtů obviněných cizích státních příslušníků lze pozorovat postupný pokles obviněných a ustálení jejich počtu. Celkový počet se v roce 2013 snížil o 199 obviněných oproti roku 2003, což představuje pokles o přibližně 25 %. Výrazný pokles nepředstavovala ani amnestie prezidenta republiky z 1. 1. 2013. Zaznamenaný růst poměru odsouzených k obviněným pomalu směřuje k trendu, který je možno pozorovat u celkového počtu veškerých vězňů, kdy podíl obviněných proti odsouzeným je citelně nižší, než u vězněných cizinců. Toto je dáno především ustanovením Zákona č. 141/1961 Sb., (Trestní řád) v § 67, písmenem *a*), kdy je důvodná obava, že obviněný uprchne, nebo se bude skrývat před trestním stíháním.

4.3.2 Vývoj výdajů na cizí státní příslušníky vězněné v České republice

Výdaje na vězněné cizí státní příslušníky jsou spočítány na základě dat zveřejněných ve statistických ročenkách Vězeňské služby České republiky za sledované období let 2003-2012. Jedná se o průměrné roční výdaje na jednoho vězně vynásobené průměrnými počty vězněných cizích státních příslušníků v daném roce. Tyto výdaje však budou ve skutečnosti vyšší, kdy zde nejsou zohledněny například náklady na služby tlumočnicků nebo na poskytnuté lékařské ošetření, které při absenci zdravotního pojištění u cizích státních příslušníků hradí Vězeňská služba České republiky.

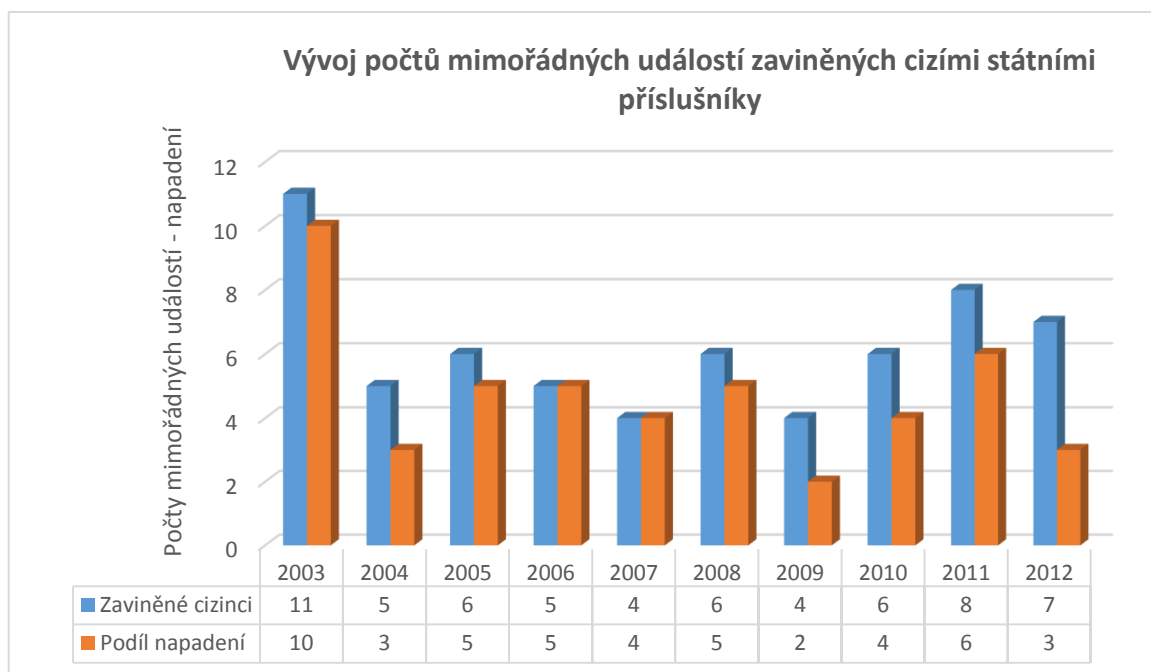

Graf č. 8: Vývoj výdajů na cizí státní příslušníky vězněné v České republice za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Výdaje na vězněné cizí státní příslušníky během sledovaného období, jak je patrné z grafu č. 8, nejprve klesají, kdy nejnižší hodnoty dosahují v roce 2006. V tomto roce byl rovněž zaznamenán nejnižší počet vězněných cizích státních příslušníků za celé sledované období. Od roku 2006, spolu s nárůstem vězněných, rovněž stoupají i výdaje na jejich věznění. Nárůst o 23,721 mil. Kč na konci sledovaného období v roce 2012 oproti počátečnímu roku 2003 představoval zvýšení o přibližně 4,5 %. Dlouhodobě se výdaje na vězněné cizí státní příslušníky pohybují pod 10 % celkových výdajů Vězeňské služby České republiky, ale stále se jedná o nezanedbatelnou částku pohybující se kolem půl miliardy korun ročně.

4.3.3 Vývoj počtu mimořádných událostí cizích státních příslušníků

Mimořádné události se samozřejmě týkají i uvězněných cizích státních příslušníků. Pro ilustraci byl do grafu č. 9 vložen podíl napadení příslušníků Vězeňské služby ČR nebo občanských zaměstnanců ze strany vězněného cizího státního příslušníka. Tento ukazatel se při zpracování dat z údajů v jednotlivých statistických ročenkách objevoval u této skupiny i přes nízký celkový počet mimořádných událostí poměrně často.

Graf č. 9: Vývoj počtu mimořádných událostí cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Počet mimořádných událostí, které se týkají cizích státních příslušníků, je oproti očekávání poměrně nízký. Dlouhodobě se počet jimi způsobených mimořádných událostí pohybuje do 5 % všech mimořádných událostí. Výše uvedený podíl napadení příslušníků Vězeňské služby ČR nebo občanských zaměstnanců na celkovém počtu mimořádných událostí je však poměrně závažný. Jak je zřejmé z grafu č. 9, napadení příslušníka nebo občanského zaměstnance stojí za většinou mimořádných událostí cizích státních příslušníků, v průměru se pohybuje kolem 75 % mimořádných událostí, což je naprosto opačný poměr k ostatním vězněným osobám, u kterých je poměr napadení k celkovému počtu mimořádných událostí kolem 25 %.

4.4 Vývoj poměrů skupin vězněných cizích státních příslušníků

V období let 2003 až 2012 prošlo složení cizích státních příslušníků v Českých věznicích zásadními změnami. Pro přehlednost je graficky zobrazeno složení cizích státních příslušníků ve věznicích na začátku a na konci sledovaného období a jsou popsány jednotlivé změny. Do jednotlivých skupin byly vybrány státy evidované v statistických ročenkách Vězeňské služby ČR s přihlédnutím k jejich geografickému uspořádání.

Do skupiny států bývalého SSSR byly pro potřeby práce zařazeny osoby z nástupnických států bývalého Sovětského svazu, jako je Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Gruzie, Arménie, Ázerbájdžán, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Moldavsko, Kazachstán, Uzbekistán, Turkmenistán a Tádžikistán.

Do skupiny Dálný východ byli zařazeni věznění cizí státní příslušníci pocházející z Číny, Vietnamu Srí lanky, Thajska a Malajsie.

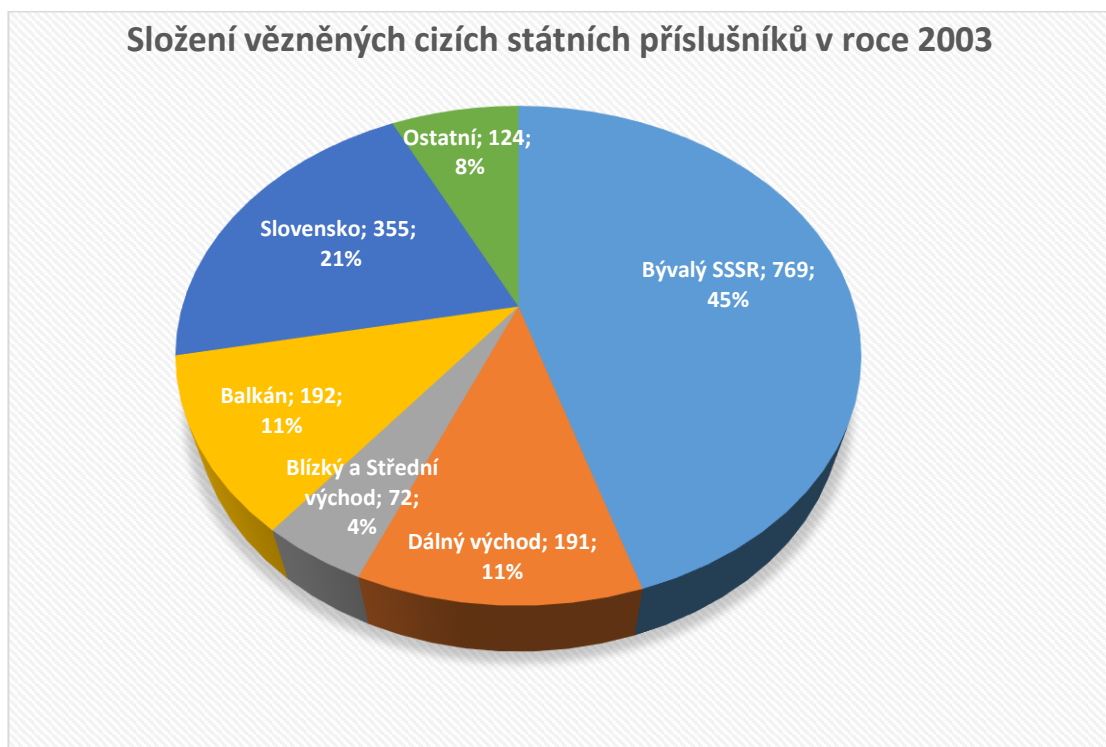
Ve skupině Blízký východ jsou zařazeni cizí státní příslušníci pocházející se zemí, jako je Afghánistán, Alžír, Bahrajn, Egypt, Irák, Izrael, Írán, Jordánsko, Kuvajt, Libye, Libanon Maroko, Pákistán, Palestina, Sýrie, Tunis a Spojené arabské emiráty.

V poslední skupině, pojmenované pro potřeby práce jako skupina balkánská, lze nalézt cizí státní příslušníky z bývalé Jugoslávie, Albánie včetně Kosova, Bosny a Hercegoviny, Bulharska, Chorvatska, Makedonie, Srbska, Černé hory, Rumunska a Řecka.

Skupina označená jako „ostatní“ obsahuje zbytek vězněných cizích státních příslušníků z jiných zemí, kterým se práce podrobněji nevěnuje a to především z důvodu nízkého počtu jedinců zastoupených v českých věznicích. Velikost této skupiny, která je tvořena jedinci nezapadajícími ani do jedné z uvedených skupin, je přibližně 10 % z celkového počtu.

Nelze přehlédnout, že kromě několika skupin sdružujících více států najednou, se v grafech č. 10 a č. 11 objevuje samostatně Slovensko. Od 1. 1. 1993 je Slovenská republika spolu s Českou republikou nástupnickým státem České a Slovenské federativní republiky a občané Slovenska jsou od této doby chápáni jako cizí státní příslušníci. Přestože se jedná o početnou skupinu cizích státních příslušníků, která je silně zastoupena ve věznicích České republiky, vzhledem k donedávna totožnému historicko-politickému vývoji, se práce nebude zabývat jejich bližší charakteristikou. Státní příslušníci Slovenské republiky pocházejí z podobného sociálně-kulturního prostředí a je zde téměř naprostá shoda s českou majoritou, jejich počet je však takový, že je není možno zařadit jednoduše do skupiny ostatní. Z podobného důvodu nejsou v práci zmiňováni ani příslušníci ostatních sousedních států, i když například samotní

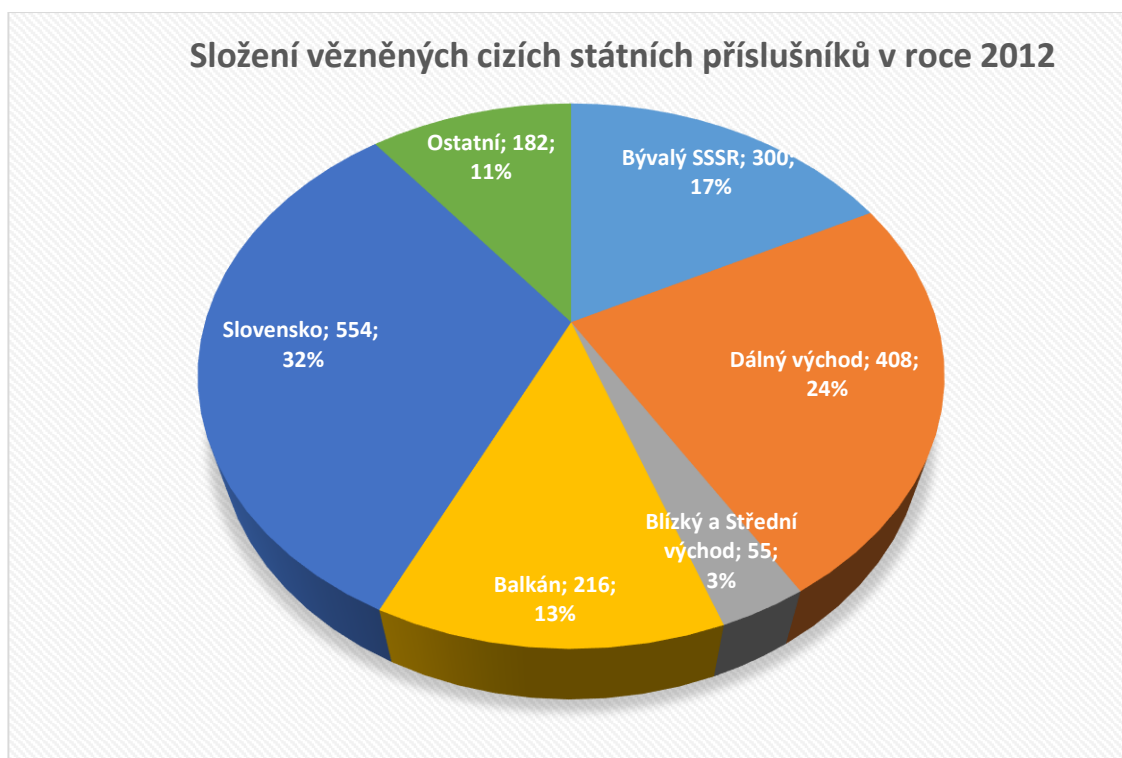
občané Polska tvoří přibližně 3% podíl všech vězněných cizích státních příslušníků. Jejich charakteristika je též velmi podobná české majoritě a není třeba se jimi více zabývat.

Graf č. 10: Složení cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky v roce 2003. Zdroj: Vlastní práce

Jak je vidět na grafu č. 10, téměř polovinu, tj. 45 % z celkových 1 703 vězněných cizích státních příslušníků, v roce 2003 představují vězni pocházející ze zemí bývalého Sovětského svazu. Jejich počty však dlouhodobě meziročně klesají. Druhou největší skupinou vězňů jsou příslušníci Slovenské republiky s 21 %. Jejich relativně vysoký počet, který stále roste, si je možné zdůvodnit tím, že Slovenská republika je náš sousední stát a spolu s ní tvořila Česká republika do roku 1993 Českou a Slovenskou Federativní republiku. Podobného prostředí, ve kterém se dobře orientují a jazykově dobře dorozumí, využívají občané Slovenské republiky jednak k získání zaměstnání, pokud je pro ně obtížné se doma pracovně uplatnit, a jednak někteří i k páčání trestné činnosti. Stejný podíl zastoupení v českých věznicích, po 11 %, měli v roce 2003 cizí státní příslušníci pocházející z Dálného východu a z balkánských států. Tento podobný stav se však velmi rychle začíná měnit. Počty cizích státních příslušníků pocházejících z balkánských států se během celého sledovaného období drží na velmi podobných hodnotách, naopak počty cizích státních příslušníků pocházejících

z Dálného východu velmi rychle stoupaly. Druhou nejméně početnou skupinou s podílem pouhých 8 % na celkovém počtu jsou cizí státní příslušníci, které nejde zařadit do žádné z již zmíněných skupin, jsou tedy součástí skupiny označené jako ostatní, jejíž charakteristika je uvedena výše. Poslední a nejmenší sledovanou skupinu s podílem 4 % představují skupiny z Blízkého východu. Rovněž jejich počty jsou v průběhu sledovaného období poměrně stabilní a spíše lehce klesají.

Graf č. 11: Složení cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky v roce 2012. Zdroj: Vlastní práce

Složení vězňů cizích státních příslušníků na konci sledovaného období přehledně zobrazuje graf č. 11. V roce 2012 byli podle předpokladů nejvíce zastoupenou skupinou v českých věznicích cizí státní příslušníci pocházející se Slovenské republiky s 32 %. Druhá nejvíce zastoupená skupina byla složena z vězňů pocházejících z Dálného východu. Ta se během sledovaného období více než zdvojnásobila a její příslušníci se podílili na celkovém počtu vězňů cizích státních příslušníků 24 %. S třetím nejvyšším podílem na celkovém počtu vězňů se v roce 2012 objevila skupina složená z občanů bývalého Sovětského svazu, kdy jejich počet se během sledovaného období snížil více než dvojnásobně a dosahuje podílu 17 % na celkovém počtu vězňů cizích státních příslušníků.

příslušníků. Počet vězňů ve skupině ostatní se během sledovaného období mírně navýšil a je v ní zastoupeno 11 % osob. Druhou nejmenší skupinou zůstává i přes mírné zvýšení počtu vězňů na 13 % tzv. balkánská skupina, která s nejmenší sledovanou skupinou z Blízkého východu s podílem zastoupení 3 % na celkovém počtu vězněných cizích státních příslušníků zůstala nejstabilnější. Skupinám cizích státních příslušníků s vyššími podíly procentuálního zastoupení se bude práce dále věnovat v podobě samostatných grafů s podrobnějším zobrazením vývoje.

4.4.1 Skupina vězňů z bývalého SSSR

Skupina vězňů z bývalého Sovětského svazu bezkonkurenčně dominovala na začátku sledovaného období českým věznicím. Podíl těchto vězňů v roce 2003 představoval 45 % všech vězněných cizích státních příslušníků a postupem času klesal až na 17 % v roce 2012.

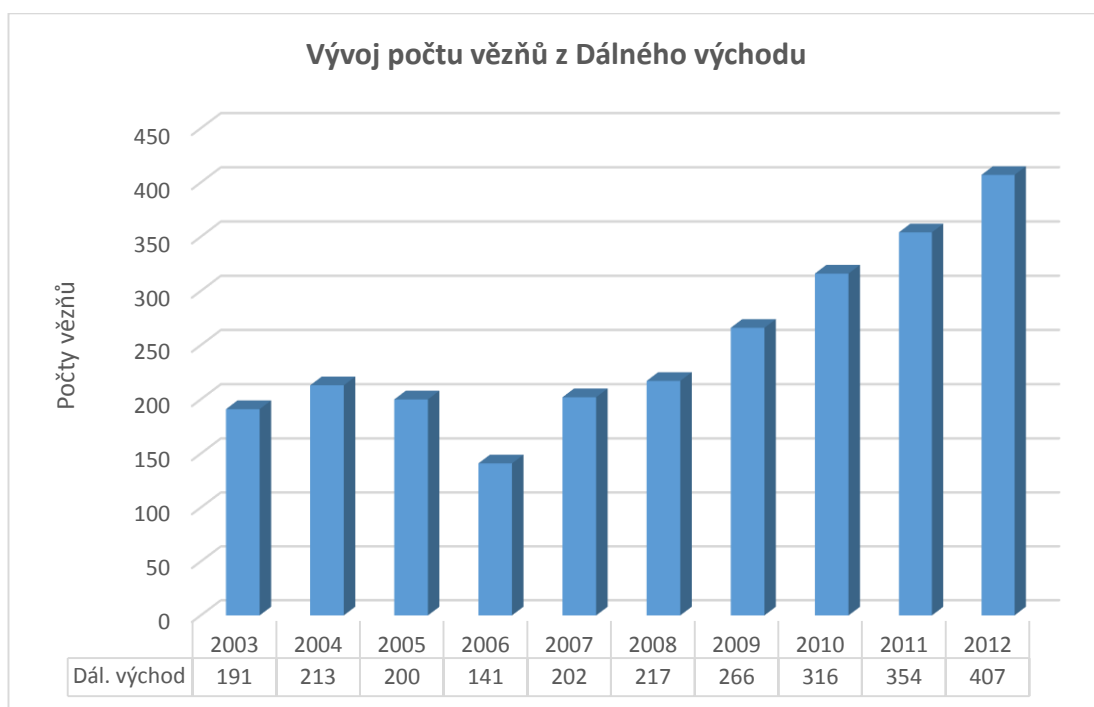
Graf č. 12: Vývoj počtu vězňů z bývalého SSSR v České republice za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Na grafu č. 12 je názorně vidět klesající tendenci počtu vězňů z bývalého Sovětského svazu. Jejich počty se od konce 90. let 20. století pravidelně snižují a v roce 2012 byl jejich počet

o 61 % nižší, než na začátku sledovaného období v roce 2003. Nejvýznamnější složkou této skupiny jsou občané Ukrajiny, kteří tvoří více než polovinu celkového počtu osob ve skupině a jejich počet poklesl ve sledovaném období o 69,5 % z 518 v roce 2003 na 158 v roce 2012. U ostatních zastoupených zemí v této skupině se rovněž jedná o dlouhodobou sestupnou tendenci, až na výjimky v podobě Ázerbájdžánu a Lotyšska. U vězňů z těchto dvou zemí byl zaznamenán nárůst, avšak na celkový pokles počtů vězňů v této skupině to nemělo zásadní vliv.

4.4.2 Skupina vězňů z Dálného východu

Počty vězňů pocházejících ze zemí Dálného východu v průběhu sledovaného období velmi rychle rostly a tito vězni se stali v průběhu času po vězňech Slovenské republiky druhou nejsilněji zastoupenou skupinou vězňů z cizích státních příslušníků v České republice

Graf č. 13: Vývoj počtu vězňů z Dálného východu v České republice za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Graf č. 13 přehledně zobrazuje rychlý nárůst skupiny vězňů z Dálného východu. Na začátku sledovaného období dochází k mírnému poklesu, kdy nejnižší počet vězňů této sledované

skupiny byl v roce 2006. Od tohoto roku počty vězňů rychle rostou a v roce 2012 byl celkový počet vězňů oproti roku 2006 vyšší o těžko uvěřitelných 188 %. Celkově se za celé sledované období počet vězňů této skupiny zvýšil o 113 %. V této skupině jsou nejvýznamnější složkou občané Vietnamu, kteří tvoří až 97% podíl, kdy spolu s rostoucími počty vězňů rostl i jejich podíl na celkových počtech ve skupině vězňů pocházejících z Dálného východu. Počty vězňů z Číny naopak klesají, kdy z původního počtu 40 osob v roce 2003 jich na konci sledovaného období v roce 2012 zůstalo pouhých 10, což znamená pokles o 75 %. Vězni z ostatních zemí Dálného východu jsou zastoupeni pouze výjimečně a jedná se pouze o jednotlivce, kteří nemají na změnu počtů zásadní vliv.

4.4.3 Skupina vězňů z Blízkého a Středního východu

Nejmenší sledovanou skupinu vězňů z cizích státních příslušníků představují vězni pocházející z oblasti Blízkého a Středního východu, kteří představují přibližně 4 % všech vězňů z cizích státních příslušníků.

Graf č. 14: Vývoj počtu vězňů z Blízkého a Středního východu v České republice za období 2003-2012.

Zdroj: Vlastní práce

Graf č. 14 přehledně zobrazuje vývoj počtu vězňů této skupiny. Od začátku sledovaného období, tedy roku 2003, dochází k postupnému poklesu počtu vězňů až na hodnotu 39

vězněných osob v roce 2006, což představuje pokles o 46 % oproti již zmíněnému roku 2003. Následuje pozvolný nárůst, který i přes snížení počtu vězňů v letech 2008 a 2010 dosáhl na konci sledovaného období roku 2012 hodnoty 55 vězněných osob. Tento nárůst o 41 % od roku 2006 představuje 16 vězněných osob. Celkově však počet cizích státních příslušníků pocházejících z blízkovýchodních států poklesl během sledovaného období o téměř 24 %. Nejvýznamnější složkou jsou v této skupině občané Alžírska. Přestože jejich počty postupně klesají, představují přibližně 35 % vězňů z celkového počtu této skupiny. Významnější počty jsou zaznamenány ještě u Egyptů a Tunisů, kteří dohromady tvoří kolem 30 % vězněných osob ve skupině.

4.4.4 Balkánská skupina vězňů

Skupina vězňů pocházejících z Balkánu představuje dlouhodobě lehce rostoucí část vězněných cizích státních příslušníků v českých věznicích. Jejich počty se ve sledovaném období pohybují mezi 11 % až 14 % všech vězněných cizích státních příslušníků.

Graf č. 15: Vývoj počtu vězňů z balkánských států v České republice za období 2003-2012. Zdroj: Vlastní práce

Graf č. 15 zobrazuje počty v jednotlivých sledovaných letech a je vidět, že i přes různé výkyvy v počtech zde dlouhodobě dochází k lehkému nárůstu vězněných osob. V roce 2006 je zaznamenán pokles počtu vězňů oproti roku 2005 o 20 % na vůbec nejnižší zaznamenanou hodnotu 176 vězňů, což je však v následujících letech postupně vyrovnáváno a hodnota počtu z roku 2005 je následně v roce 2009 překročena. Od roku 2006 až do konce sledovaného období v roce 2012 je možné pozorovat pozvolný nárůst, který v roce 2012 představoval oproti zmiňovanému roku 2006 téměř 23 %. Rozdíl na konci sledovaného období oproti počátečnímu roku 2003 byl 12,5 %, což představovalo nárůst o 24 vězněných osob. Nejvýznamnější podíl ve skupině představují občané Bulharska a Rumunska, kteří představují přibližně polovinu celkového počtu.

5 Zhodnocení výsledků a doporučení

Od 90. let minulého století řeší Vězeňská služba České republiky otázku přeplněnosti věznic, která je důsledkem dlouhodobého růstu počtu vězňů. Při zpracování diplomové práce bylo zjištěno, že počet vězňů se od roku 2003 do roku 2012 zvýšil o 31 %, což v absolutním vyjádření představuje 5 335 vězňů. Tato hodnota představuje tolik vězňů, že by byl k jejich ubytování potřeba přibližně čtyřnásobek Věznice Plzeň, která je největší v České republice.

Při rozdělení vězňů na obviněné a odsouzené bylo zjištěno, že počty odsouzených neustále rostou, jejich počty se za posledních 10 let téměř zdvojnásobily, přičemž počty obviněných naopak během stejného období klesly přibližně o třetinu. Začátek roku 2013 byl ve znamení amnestie prezidenta republiky, po které opustila brány věznic přibližně jedna čtvrtina vězňů a počet vězňů, kteří po amnestii ve vězení zůstali, byl 16 632 osob.

Náklady na vězně představují nemalé částky. Obecně platí, že vyšší náklady připadají na obviněné a existuje zde nepřímá úměra mezi náklady na jednoho vězně a velikostí věznice. Průměrné roční náklady na jednoho vězně překračují ve sledovaném období 2003 až 2012 300 tis. Kč a jedinou výjimku tvoří rok 2011, kdy náklady na jednoho vězně představovaly 276 670 Kč. Po přepočtu nákladů na denní představují průměrné denní náklady na jednoho vězně začátkem sledovaného období v roce 2003 884 Kč a na konci období 916 Kč, což je nárůst odpovídající mírné inflaci v České republice.

Výdaje státního rozpočtu na Vězeňskou službu České republiky jsou i přes neustálé každoroční navyšování nedostatečné. Hlavním důvodem je dlouhodobý nárůst vězňených osob a svůj vliv má i meziroční růst cenové hladiny obecně. Během sledovaného období v letech 2003 až 2012 se výdaje na Vězeňskou službu České republiky navýšily z 5,477 mld. v roce 2003 o více než 2,3 mld. Kč, na hodnotu 7,824 mld. v roce 2012 což představuje o 43 % vynaložených finančních prostředků více než v roce 2003.

Mezi mimořádné události evidované ve statistikách Vězeňské služby České republiky se řadí útěk z věznice nebo při eskortě, odchod z nestřeženého pracoviště, zneužití volného pohybu, nevrácení se z přerušení výkonu trestu, úmrtí vězně, sebevražda, hladovka, hromadné nepokoje a napadení příslušníka nebo občanského zaměstnance. Při zpracovávání diplomové

práce bylo zjištěno, že tyto události nejsou ničím výjimečným. Jejich počty se v jednotlivých letech během sledovaného období velmi různí. Nejvyšší počet mimořádných událostí je evidován v roce 2004, kdy mimořádná událost byla zaznamenána v 2 330 případech. Tento vysoký počet mimořádných událostí byl zaznamenán v souvislosti s nepokoji způsobenými novelizací zákona o výkonu trestu odnětí svobody, která se týkala úpravy povinnosti hradit náklady výkonu trestu odnětí svobody a upravovala nakládání s finančními prostředky odsouzených. Do této novelizace mohli odsouzení využívat finančních prostředků například zaslaných jim třetí osobou pouze v případě, pokud měli uhrazené pohledávky na náklady věznění, náklady spojené s trestním řízením, náhradu škody poškozeným nebo např. vyživovací povinnost. Podle nové úpravy mohli polovinu uložené částky použít bez ohledu na nesplacené závazky a nakoupit si ve věznici např. hygienické potřeby, kávu nebo cigarety, což je pro ně mnohem výhodnější. Nevýhodná je však z pohledu osob, které jim do vězení finanční prostředky zasílají, protože se vlastně podílejí na hrazení pohledávek vězněných osob. Jednou z hlavních příčin zmíněných nepokojů byla skutečnost, že odsouzení nebyli s novelizací před její účinností dostatečně seznámeni. V roce 2008 byl zaznamenán další zvýšený počet 485 mimořádných událostí, který souvisel s nespokojeností odsouzených s podávanou stravou a přeplněností věznic.

Kromě majoritního obyvatelstva žije v České republice legálně také přibližně 420 tis. cizích státních příslušníků, což představuje zhruba 4,2 % celkové populace. Počet nelegálně zde pobývajících cizích státních příslušníků lze jen s obtížemi odhadovat. Cizí státní příslušníci věznění v České republice představují podíl přibližně 7 % až 10 % všech vězňů a během sledovaného období od roku 2003 do roku 2013 se jejich počty pohybují v intervalu 1 400 - 1 700 osob, výrazný pokles byl zaznamenán mezi lety 2006 až 2008, kdy se počet vězněných cizích státních příslušníků pohyboval kolem 1 400. Další výrazný pokles je zaznamenán v roce 2013 v souvislosti s již výše zmíněnou amnestií prezidenta republiky, kdy brány českých věznic opustilo 317 cizích státních příslušníků. Mezi obviněnými jsou cizí státní příslušníci zastoupeni přibližně 22 % a mezi odsouzenými přibližně 5 %. Lze zaznamenat tendence postupného růstu počtu odsouzených při současném poklesu obviněných, kdy počet odsouzených cizích státních příslušníků byl v roce 2012 o 27,3 % vyšší než v roce 2003 a snížení jejich počtu v roce 2013 má na svědomí již zmiňovaná amnestie, díky které se jejich počet dostal přibližně na hodnotu z roku 2003. U obviněných byl naopak

zaznamenán postupný pokles a ustálení jejich počtů, kdy se jejich počet během sledovaného období snížil o 199 osob, což představuje v roce 2012 snížení přibližně o 22 % oproti roku 2003. Amnestie z 1. 1. 2013 neměla na počty obviněných cizinců prakticky vliv. Zajímavý je poměr mezi obviněnými a odsouzenými cizími státními příslušníky, který při porovnání s poměrem obviněných a odsouzených všech vězňů, vykazuje velmi vysoký počet obviněných. Toto je dáno především ustanovením Zákona č. 141/1961 Sb., (Trestní řád) v § 67, písmenu a)

Výdaje na vězněné cizí státní příslušníky byly spočítány vynásobením průměrných ročních výdajů na jednoho vězně průměrným počtem vězněných cizích státních příslušníků v daném roce. Tyto hodnoty jsou pouze orientační, nezahrnují například náklady na tlumočníky nebo na poskytnuté lékařské ošetření, které při absenci zdravotního pojištění u cizích státních příslušníků hradí Vězeňská služba České republiky. Výše výdajů se prakticky odvíjí od počtů vězněných cizích státních příslušníků. Nejnížší výdaje byly zaznamenány v roce 2006, kdy byl rovněž zaznamenán jejich nejnížší počet. Výdaje na cizí státní příslušníky se pohybují do 10 % celkových výdajů Vězeňské služby České republiky, což však představuje sumu přesahující půl miliardy korun ročně.

Počet mimořádných událostí způsobených cizími státními příslušníky je oproti očekávání poměrně nízký. Během sledovaného období let 2003 až 2012 se každoročně pohybuje počet jimi způsobených mimořádných událostí do 5 %. Závažnější skutečností však je velmi vysoký podíl napadení příslušníků nebo občanských zaměstnanců Vězeňské služby České republiky, v průměru se podíl napadení pohyboval kolem 75 % mimořádných událostí, což je naprosto opačný poměr k ostatním vězněným osobám, u kterých je poměr napadení k celkovému počtu mimořádných událostí kolem 25 %. Do roku 2008 stálo napadení za téměř všemi mimořádnými událostmi způsobenými cizinci. Od roku 2009 se tento poměr daří snižovat a v roce 2012 byl podíl napadení v méně než polovině případech.

Složení cizích státních příslušníků v českých věznicích prošlo během sledovaného období v letech 2003 až 2012 zásadní proměnou. V roce 2003, který byl prvním rokem sledovaného období, dominovala českým věznicím skupina cizích státních příslušníků pocházející z bývalého Sovětského svazu. Jejich podíl z celkového počtu vězněných cizích státních

příslušníků představoval 45 %. Jejich počet však dlouhodobě klesal a během desetiletého sledovaného období poklesl v roce 2012 o 61 % oproti roku 2003. Nejvíce zastoupeni jsou v této skupině občané Ukrajiny, kteří dlouhodobě tvoří přibližně polovinu celkového počtu vězňů, a jejich počet se během sledovaného období snížil o 69,5 % z 518 vězňů na 158. U ostatních zastoupených zemí této skupiny se jedná rovněž o sestupnou tendenci a jedinou výjimku tvoří Ázerbájdžán a Lotyšsko, kdy jejich rostoucí počty nemají na jinak celkově sestupnou tendenci zásadní vliv.

Skupina vězněných cizích státních příslušníků pocházející ze zemí Dálného východu je od roku 2006 spojena s neuvěřitelným početním nárůstem a v současnosti je hned po Slovensku druhou nejpočetněji zastoupenou skupinou cizích státních příslušníků v českých věznicích. Na začátku sledovaného období v roce 2003 představoval jejich podíl na celkovém počtu všech vězněných cizích státních příslušníků 11 % a o 10 let později v roce 2012 již činil 24 %. Začátkem sledovaného období od roku 2003 se počet vězňů této skupiny pohyboval kolem 200 vězňů a v roce 2006 poklesl na 141 osob. Od tohoto roku je zaznamenán nejvýraznější růst ze všech sledovaných ukazatelů vůbec, který představoval v roce 2012 o 188 % vyšší počet vězněných cizích státních příslušníků z Dálného východu než v roce 2006. V absolutních číslech se počet 141 vězňů z roku 2006 dostal na 407 v roce 2012. Největší podíl, který činí 97 %, představují občané Vietnamu, kdy spolu s rostoucím počtem vězňů rostl i jejich podíl na celkovém počtu vězňů ve skupině z Dálného východu. Naopak počty vězněných Číňanů klesají, kdy z původního počtu 40 vězňů na začátku sledovaného období roku 2003 jich v roce 2012 zůstalo pouhých 10, což představuje pokles o 75 %. Ostatní vězni ze zemí Dálného východu jsou zastoupeni pouze výjimečně a jedná se pouze o jednotlivce, kteří na zásadní změny počtů nemají vliv.

Nejmenší sledovanou skupinu cizích státních příslušníků představují vězni pocházející z oblasti Blízkého a Středního východu, kteří se podílejí na celkovém počtu vězněných cizinců přibližně ze 4 %. Od začátku sledovaného období, tedy roku 2003, dochází k postupnému poklesu počtu vězňů až na hodnotu 39 vězněných osob v roce 2006, což představuje pokles o 46 % oproti roku 2003. Následuje pozvolný nárůst, který i přes snížení počtu vězňů v letech 2008 a 2010 dosáhl na konci sledovaného období, tedy roku 2012, hodnoty 55 vězněných osob. Tento nárůst o 41 % od roku 2006 představuje 16 vězněných

osob. Celkově však počet cizích státních příslušníků této skupiny poklesl během sledovaného období o téměř 24 %. Nejvýznamnější složkou jsou v této skupině občané Alžírsko. Přestože jejich počty postupně klesají, představují přibližně 35 % vězňů z celkového počtu této skupiny. Významnější počty jsou zaznamenány ještě u Egypťanů a Tunisánů, kteří dohromady tvoří kolem 30 % vězňů ve skupině.

Poslední sledovanou skupinu představují cizí státní příslušníci pocházející z balkánských států. Na celkovém počtu všech vězňů cizinců se v průběhu sledovaného období podílejí z 11 % až 14 %. Přes různé výkyvy v počtech zde dlouhodobě dochází k lehkému nárůstu vězňů. V roce 2006 je zaznamenán pokles počtu vězňů oproti roku 2005 o 20 % na vůbec nejnižší zaznamenanou hodnotu 176 vězňů, což je však v následujících letech postupně vyrovnáváno a hodnota počtu z roku 2005 je následně v roce 2009 překročena. Od roku 2006 až do konce sledovaného období v roce 2012 je možné pozorovat pozvolný nárůst, který v roce 2012 představoval oproti zmiňovanému roku 2006 téměř 23 %. Rozdíl na konci sledovaného období oproti počátečnímu roku 2003 byl 12,5 %, což představovalo nárůst o 24 vězňů. Nejvýznamnější podíl ve skupině představují občané Bulharska a Rumunska, kteří tvoří přibližně polovinu celkového počtu.

Vzhledem k zjištěnému neustálému růstu počtu vězňů, který byl přerušen pouze díky amnestii prezidenta republiky ze dne 1. 1. 2013, bych navrhol Vězeňské službě České republiky znovu zvážit nutnost prodej areálu Věznice Drahonice, případně část prostředků ušetřenou díky zmíněné amnestii použít k její dočasné konzervaci, nebo k vytvoření nových ubytovacích kapacit ve stávajících věznicích. Neustálý nárůst počtu vězňů je dlouhodobým, velmi závažným problémem a nelze se domnívat, že se v budoucnu jejich růst zastaví, nebo že se snad bude samovolně snižovat.

Ohledně objemu výdajů vynaložených na provoz Vězeňské služby České republiky doporučuji zpracování komplexní analýzy, která by ukázala, kde jsou rezervy v hospodaření s finančními prostředky tak, aby mohlo dojít v oblasti finančních prostředků podle možností státu k dalšímu navýšení. Potřeba navýšení finančních prostředků je nutná zejména k udržení úrovně ochrany společnosti před vězňůmi osobami ve smyslu výkonu trestu odnětí

svobody, možnosti resocializace těch, kteří jsou jí ještě schopni, a vzhledem k postupné humanizaci českého vězeňství po vzoru západních států.

V instituci jako je věznice je třeba počítat s výskytem různých mimořádných událostí a snažit se jim v co nejvyšší míře předcházet. Vzhledem k charakteru instituce není sice možné je naprosto eliminovat, ale lze se poučit ze situací, které se staly v minulosti, a být na ně v budoucnu připraveni. Z provedené analýzy vyplynulo, že nejvyšší počty mimořádných událostí se vztahují k hromadným nepokojům vězňů, které vznikly v souvislosti se změnou zákona o výkonu trestu, která byla sice k odsouzeným shovívavější, ale nebyli s ní včas a podrobně seznámeni a vykládali si změny různě. Ostatní nepokoje nebo hromadná vystoupení souvisela s nespokojeností s přeplněností věznic a výhradám k podávané stravě. Mimořádné události jedinců jako je např. úmrtí, sebevražda či pokus o útěk lze předem předvídat jen velmi těžko, ale příslušníci a zaměstnanci Vězeňské služby České republiky na ně musí být stále připraveni. Doporučením by tedy bylo včas a srozumitelně seznamovat obviněné a odsouzené se změnami, které se jich budou týkat, pravidelně sledovat kvalitu a množství vydávané stravy, stejně tak naplnění ubytovacích kapacit a schopnost řešit události, které by potencionálně mohly vést k hromadným nepokojům hned v zárodku, aby nevznikala potřeba represivních opatření, např. zákroku pod jednotným velením jako v roce 2004, a stejně tak na druhé straně pravidelně seznamovat příslušníky a zaměstnance Vězeňské služby České republiky s mimořádnými událostmi, které se staly i v jiných věznicích, včetně důvodů jejich vzniku a možností řešení.

Počet vězněných cizích státních příslušníků tvoří přibližně jednu desetinu všech vězňů v České republice a během sledovaných 10 let se jejich počty zásadně neměnily. Změnila se však zásadně struktura jejich složení. Dominantní postavení převzala po skupině vězňů složené z občanů bývalého Sovětského svazu skupina složená z občanů pocházejících ze země Dálného východu, kterou tvoří téměř celou občané Vietnamu. Další sledované skupiny složené z vězňů pocházejících z Blízkého a Středního východu a z balkánských států změnily svoje počty vzhledem výše uvedeným jen velmi nepatrně. Vzhledem k nemalým nákladům na vězněné cizí státní příslušníky doporučuji co nejvíce využívat možnosti předání k výkonu trestu do státu, jehož jsou státními občany, která je uvedena v Zákoně o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb., pokud tomu nebrání jiné okolnosti. Dále navrhuji při rozhodování

o podmíněném propuštění přihlížet k tomu, zda má vězněný cizí státní příslušník skutečný zájem vrátit se do země, jejíž je státním občanem. Doporučení týkající se mimořádných událostí způsobených cizími státními příslušníky vyplývá z poměru napadení na celkovém počtu mimořádných událostí, který je u cizinců prakticky trojnásobný oproti poměru napadení na počet mimořádných událostí všech vězňů. Pro příslušníky a zaměstnance Vězeňské služby České republiky z toho vyplývá nutnost přistupovat se zvýšenou opatrností k těmto vězněným osobám v případě konfliktu a snažit se konfliktům spíše předcházet, kdy riziko napadení cizím státním příslušníkem v případě konfliktu je mnohem vyšší.

Vězněné osoby pocházející z bývalého Sovětského svazu ztratily během sledovaného období svoje dominantní postavení v českých věznicích. Na jejich charakteristice se však nezměnilo nic a stále se dle mého názoru jedná o jedny z potencionálně nejnebezpečnějších vězňů. Doporučení týkající se této skupiny jsou zejména neubytovávat společně vzhledem k jejich vnitřní soudržnosti a organizovanosti jejich větší počty pohromadě a rovněž se vyhnout společnému ubytování příslušníků států či etnik, kteří mezi sebou mají nepřekonatelné kulturně-náboženské rozdíly. Dále je potřeba vyžadovat plnění povinností a příkazů, jejichž nedůsledné vyžadování pro ně prakticky znamená uznání jejich neformální autority a většina ruskojazyčných vězňů bere vstřícnost a přehlížení drobných nedostatků jako slabost ze strany příslušníků a zaměstnanců Vězeňské služby České republiky.

Doporučení ohledně přístupu k vězňům pocházejících ze zemí Dálného východu vyplívají z jejich charakteristiky. Je nutné dávat pozor na jejich skutečný psychický stav, který dovedou tak dokonale skrývat. Napovědět o jeho skutečném psychickém stavu může například slabá korespondence, nežádání návštěv a izolace od ostatních. Za zvážení by stálo, pokud se osvědčí, rozšířit na ostatní státy navrhovanou bilaterální mezinárodní smlouvu s Vietnamem, která má umožnit předávání zde vězněných občanů Vietnamu k výkonu trestu odnětí svobody zpět do Vietnamu, pro ně jazykově a kulturně bližšího prostředí, kde budou v blízkosti svých rodin a recipročně tak i předávání Čechů zpět do České republiky. Toto by mohlo odradit vietnamské imigranty od páchaní trestné činnosti na území České republiky spojené zejména s drogami a ve Vietnamu by mělo preventivní funkci. Ve vztahu konkrétně k Vietnamu bych ještě doporučoval preventivní opatření v podobě např. kampaní spojených s osvětou přímo ve Vietnamu spojenou s informováním tamní veřejnosti o tom, že i když

jim náborové agentury ve Vietnamu slibují skvělou, dobře placenou práci na „západě“ a lepší život, skončí většinou zadlužení, bez dokladů, zadrženi v pěstírně marihuany, odkud je policie odveze rovnou do vězení, kde pak vykonají několikaletý trest odnětí svobody.

Důležitá je podpora kurzů českého jazyka pořádaná ve školských střediscích jednotlivých věznic a jejich zapojování do ostatních aktivit, což však platí obecně pro všechny vězněné cizí státní příslušníky.

Vězněné osoby pocházející z Balkánu jsou charakteristické svojí prudkou povahou a lze se u nich častěji setkat se zkratovými reakcemi. Nefunguje mezi nimi vnitřní soudržnost a organizovanost tak jako u výše uvedených sledovaných skupin. Doporučuji při jednání s nimi individuální přístup a pokud možno příkazy a pokyny vztahující se na ně udělovat příslušníky a zaměstnanci Vězeňské služby České republiky mužského pohlaví.

Podobná výše uvedená doporučení jako u vězňů balkánské skupiny se vztahují i ke skupině vězňů pocházejících ze zemí Blízkého a Středního východu, kde lze navíc ještě zdůraznit možné problémy, které by mohly vzniknout nerespektováním jejich kultury a náboženství.

Dále doporučuji osamostatnit funkci koordinátora pro zacházení s odsouzenými cizinci ve věznicích s vyšším počtem vězněných cizích státních příslušníků, jako jsou např. Věznice Plzeň, Valdice, Praha Ruzyně, Praha Pankrác a Brno. Pokud pracovník určený ředitelem věznice vykonává funkci koordinátora navíc k běžnému zaměstnání vychovatele, nelze pochopitelně čekat jeho maximální soustředění na problematiku cizinců.

6 Závěr

Tématem této diplomové práce byla problematika vězňů cizích státních příslušníků v České republice. Cílem této práce bylo jejich zmapování, základní charakteristika, vyhodnocení získaných informací a formulace doporučení.

Teoretická východiska této práce představila Vězeňskou službu České republiky jako organizaci, její legislativní úpravu a hlavní úkoly. Zároveň popsala historický vývoj vězeňství v českých zemích, věnovala pozornost nejdůležitějším pojmům problematiky vězeňství, problematice cizích státních příslušníků v České republice obecně i vězňů cizích státních příslušníků a legislativní úpravě této oblasti. V jejím závěru byly charakterizovány vybrané skupiny cizích státních příslušníků vězňů v České republice.

Analytická část se soustředila na grafické zobrazení a popis vývoje celkového počtu vězňů v České republice, celkových průměrných ročních nákladů na jednoho vězně, výdajů na Vězeňskou službu České republiky a počtu mimořádných událostí. Pozornost byla především věnována problematice cizích státních příslušníků vězňů v České republice včetně mimořádných událostí jimi způsobených. Ve svém závěru se analytická část věnovala změně poměrů skupin vězňů cizích státních příslušníků v České republice ve vybraném období včetně vývoje vybraných skupin. Pro potřeby této práce byla pozornost zaměřena na skupiny vězňů bývalého SSSR, Dálného, Blízkého a Středního východu a balkánských států.

Výsledkem této práce byla formulace základních doporučení primárně určených Vězeňské službě České republiky. Mezi tato doporučení patří zvažování nutnosti prodeje areálu Věznice Drahonice s ohledem na další možný nárůst počtu vězňů. Dále by bylo vhodné zpracování komplexní analýzy, které by odhalila možné rezervy v hospodaření s finančními prostředky Vězeňské služby České republiky, přičemž by bylo vhodné následně navýšení finančních prostředků podle možností státu. S ohledem na předcházení vzniku mimořádných událostí je mimo jiné nutností včas a srozumitelně seznamovat obviněné a odsouzené se změnami, které se jich budou týkat, pravidelně sledovat kvalitu a množství vydávané stravy, stejně tak sledovat naplnění ubytovacích kapacit. Stejně tak je nutné pravidelně seznamovat

příslušníky a zaměstnance Vězeňské služby České republiky s mimořádnými událostmi, které se staly i v jiných věznicích, včetně důvodů jejich vzniku a možností řešení.

Vzhledem k nemalým nákladům na vězněné cizí státní příslušníky je doporučeno co nejvíce využívat možnosti předání k výkonu trestu do státu, jehož jsou státními občany, která je uvedena v Zákoně o výkonu trestu odnětí svobody č. 169/1999 Sb., pokud tomu nebrání jiné okolnosti.

V případě mimořádných událostí způsobených cizími státními příslušníky je nutné dbát zvýšené opatrnosti s ohledem na zvýšené riziko možného napadení než ze strany běžných vězňů.

S ohledem na vězněné cizí státní příslušníky je doporučeno respektovat jejich charakteristiky přiblížené v této práci.

Praktickým přínosem a přidanou hodnotou této diplomové práce je systematické zpracování a prezentace specifických ukazatelů ve vztahu k vězněným osobám s důrazem kladeným na cizí státní příslušníky vězněné v České republice.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Knižní zdroje

GIDDENS, Anthony. *Sociologie*. Vyd. 1. Praha, 1999, 594 s. ISBN 80-720-3124-4.

GROSSMANN, Miroslav a Vojtěch ROZTOČIL. *Ruskojazyční*. Vyd. 1. Praha: Vězeňská služba České republiky.

Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou. *Stav drogové problematiky v Evropě: výroční zpráva za rok 2006*. Lucemburk, 2006. ISBN 92-916-8254-3

MAREŠOVÁ, Alena a kol. *Analýza trendů kriminality v roce 2012*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2012. ISBN 978-80-7338-127-1.

MINISTERSTVO VNITRA ČESKÉ REPUBLIKY. *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky*. Praha, 2003-2013.

NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Vyd. 1. Praha, 2003, 390 s. ISBN 80-731-7026-4.

NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Kriminální sítě ve vietnamské diaspoře: případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2009. ISBN 978-808-6506-821.

NOŽINA, Miroslav a Filip KRAUS. *Bossové, vojáci a zrnka rýže: vietnamské kriminální sítě v ČR a jejich mezinárodní dimenze*. Vyd. 1. Praha: KLP, 239 s. ISBN 978-80-86791-88-3

POJMAN, Petr. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. Vyd. 1. Praha, 2013, 83 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-129-5.

SCHEINOST, Miroslav. *Výzkum cizích státních příslušníků v českých věznicích*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, 131 s. ISBN 80-733-8025-0.

ZEMAN, Petr. *Veřejnost a trestní politika*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 153 s. ISBN 978-807-3381-134.

ŠMÍD, Tomáš a KUPKA Petr. *Český organizovaný zločin: od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, 348 s. ISBN 978-802-1056-183.

Trestní řád č. 141/1961 Sb.

Trestní zákoník: Zákon č. 40/2009 Sb.

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 109/1994 Sb., kterou se vydává řád výkonu vazby.

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů

Zákon České národní rady o Vězeňské a justiční strážii České republiky č. 555/1992 Sb.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 160/1999 Sb.

Zákon o výkonu vazby č. 293/1993 Sb.

7.2 Elektronické zdroje

Cizinci: Nelegální migrace. In: *Český statistický úřad* [online]. 2012 [cit. 2014-03-22].

Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_nelegalni_migrace

Cizinci: Počet cizinců - Popis aktuálního vývoje. In: *Český statistický úřad* [online]. 2013

[cit. 2014-02-22]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje

Český statistický úřad: Cizinci. *Počet cizinců: Související legislativa* [online]. 2012 [cit.

2014-02-23]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-souvisejici_legislativa

Historie vězeňství. KÝR, Aleš. *Vězeňská služba ČR* [online]. 2010 [cit. 2014-02-08].

Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/informacni-servis/historie-104/historie-vezenstvi>

CHYTIL, Daniel. Polovina cizinců v ČR má trvalý pobyt: Český statistický úřad. *Tisková zpráva* [online]. 2014 [cit. 2014-02-14]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/polovina_cizincu_v_cr_ma_trvaly_pobyt_20140213

Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR. In: *Vězeňská služba ČR* [online].

2013 [cit. 2014-02-22]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>

NOŽINA, Miroslav. Organizovaný zločin ze Středního východu a Česká republika.

Mezinárodní vztahy, 37(3), 64-83. Dostupné z:

<http://www.mezinarodnivztahy.com/article/view/43>

Organizační schéma Vězeňské služby České republiky. In: *Vězeňská služba ČR* [online].

2013 [cit. 2014-02-22].

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/image/Tiskov%C3%A9%20odd%C4%Blen%C3%AD%20G%C5%98%20VS/org_strukt_IX2013.jpg

Práva a postavení obviněného. *Nejvyšší státní zastupitelství Česká republika* [online]. 2012 [cit. 2014-01-02]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/obvinny/63>

Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011. In: *Lidovky.cz* [online]. 2013 [cit. 2014-03-22].

Dostupné z: <http://www.lidovky.cz/GalerieDokumentu.aspx?dg=79&slide=4#topDoc>

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR v roce 2011.

In: *Ministerstvo vnitra ČR* [online]. 2012 [cit. 2014-03-22]. Dostupné z:

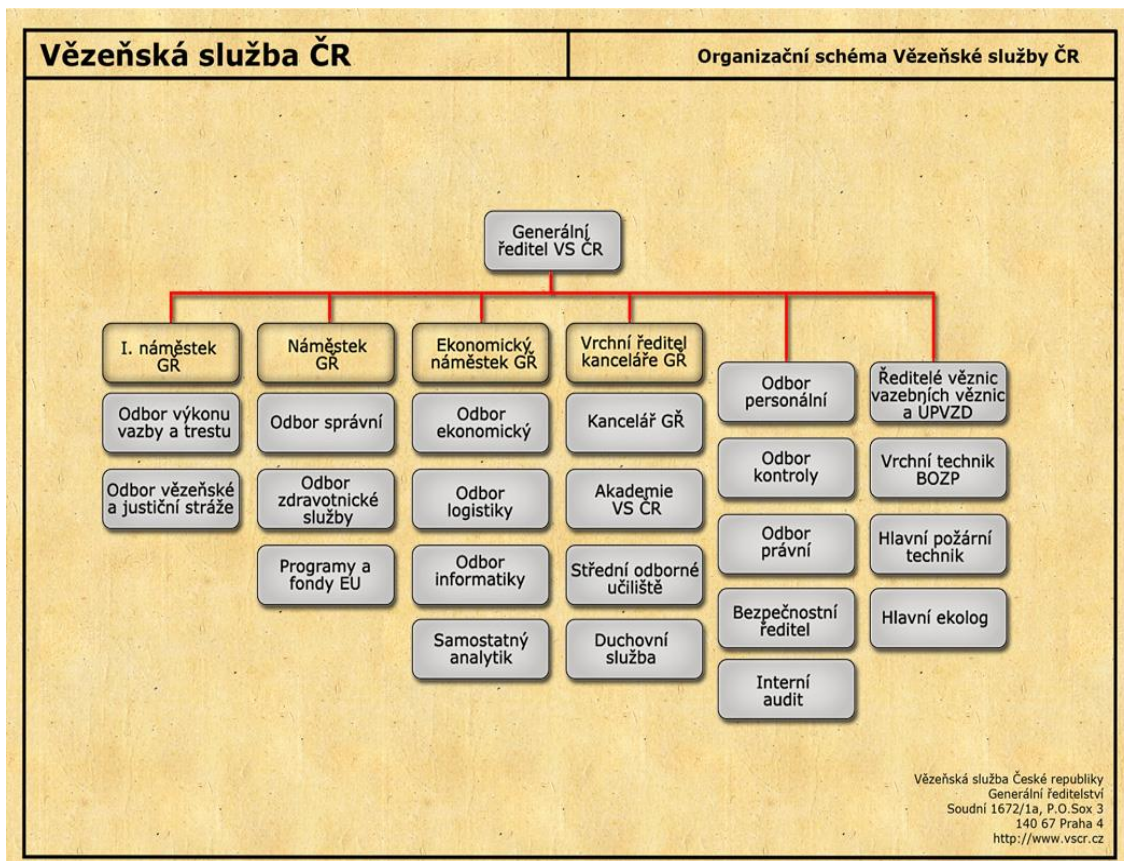
<http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-cr-v-roce-2011.aspx>

8 Seznam grafů

- Graf č. 1: Vývoj počtu vězněných osob v České republice za období 2003-2013
- Graf č. 2: Vývoj průměrných ročních nákladů na jednoho vězně za období 2003-2012
- Graf č. 3: Vývoj výdajů na Vězeňskou službu České republiky
- Graf č. 4: Vývoj počtu mimořádných událostí ve věznicích České republiky za období 2003-2012
- Graf č. 5: Vývoj počtu cizinců s trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v ČR v letech 1993-2012
- Graf č. 6: Vývoj nelegální migrace cizinců v ČR
- Graf č. 7: Vývoj počtu vězněných osob v České republice za období 2003-2013
- Graf č. 8: Vývoj výdajů na cizí státní příslušníky vězněné v České republice za období 2003-2012
- Graf č. 9: Vývoj počtu mimořádných událostí cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky za období 2003-2012
- Graf č. 10: Složení cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky v roce 2003
- Graf č. 11: Složení cizích státních příslušníků ve věznicích České republiky v roce 2012
- Graf č. 12: Vývoj počtu vězňů z bývalého SSSR v České republice za období 2003-2012
- Graf č. 13: Vývoj počtu vězňů z Dálného východu v České republice za období 2003-2012
- Graf č. 14: Vývoj počtu vězňů z Blízkého východu v České republice za období 2003-2012
- Graf č. 15: Vývoj počtu vězňů z balkánských států v České republice za období 2003-2012

9 Přílohy

Příloha č. 1 - Organizační schéma Vězeňské služby České republiky⁴⁴

⁴⁴ Organizační schéma Vězeňské služby České republiky. In: *Vězeňská služba ČR* [online]. 2013 [cit. 2014-02-22].

Příloha č. 2 – Přehled vybraných skupin vězněných cizích státních příslušníků

Stát/Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Arménie	18	21	11	10	9	6	14	11	12	13
Azerbaj.	1	1	1	2	2	2	2	4	3	3
Bělorusko	43	36	32	26	31	22	23	25	17	14
Estonsko	2	1	2	2						1
Gruzie	16	18	17	13	12	11	16	12	15	13
Kazach.	7	9	6	4	5	8	8	9	11	3
Kyrgyst.	2	2	3	2	3		4	3	1	1
Litva	36	44	49	39	26	15	11	13	14	8
Lotyšsko	1	2	1	3	1	2	3	6	4	12
Moldavie	58	49	39	29	27	31	27	22	19	14
Rusko	66	66	62	52	42	45	51	39	47	54
Ukrajina	518	471	412	286	300	248	232	186	170	158
Uzbek.			2	2	1	9	8	5	6	6
Turkmeni.	1	1	1	1	1	1				
Tádžikist.			1	1						
Celkem	769	721	639	472	460	400	399	335	319	300

Stát/Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Vietnam	150	181	159	113	178	196	252	299	341	397
Čína	40	30	41	27	21	18	12	16	13	10
Srí Lanka	1	2		1						
Malajsie					3	3	2	1	1	
Thajsko										1
Celkem	191	213	200	141	202	217	266	316	355	408

Stát/Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Afghan.	4	6	2	1	1	1	1	1	1	2
Alžír	30	23	18	11	17	21	20	19	14	19
Bahrajn	1	1	1	1	1	1	1	1		
Egypt				2	1	1	2	1	5	9
Irák	1	5	3	2	3	1	2	2	2	3
Írán			1	1	1		1	1	4	3
Jordánsko	1					1				
Libye	1	1								1
Maroko	1	2	3	2			3		1	1
Pákistán	4	4			1				1	
Palestina					3	2	1	3	3	3
Sýrie		2	3		4	1	2	2	2	3
Tunis	28	24	18	10	9	7	11	7	11	6
Spojené A	1	1	1	1						
Izrael		3	7	8	7	4	1	2	3	3
Libanon					1	1	1	1	1	2
Celkem	72	72	57	39	49	41	46	40	48	55

Stát/Rok	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Albánie/Ko	2	4	3	5	1	7	18	20	24	34
Bosna a H	3	2	6	3	7	7	2	4	4	5
Bulharsko	71	57	42	28	25	29	39	32	52	59
Chorvat.	7	9	3	7	7	7	4	5	6	2
Jugoslav.	58	61		16	34	16	20	9	5	1
Makedon	28	25	26	25	25	31	27	17	25	26
Srbsko a Č			79	16	29	35	41	49	47	33
Řecko	5	4	2	4	3	2	1	3	6	4
Rumunsko	18	50	58	72	55	62	84	67	71	52
Celkem	192	212	219	176	186	196	236	206	240	216